ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 13 март
ШАНБА
№ 30 (5.473).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ислом КАРИМОВ:

«ЎЗБЕКИСТОННИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКЛИГИГА ИШОНЧИМ КОМИЛ!»

Ўзбекистон Республикаси Президентининг МДҲдаги хорижий мухбирлар халқаро уюшмаси аъзолари билан суҳбати

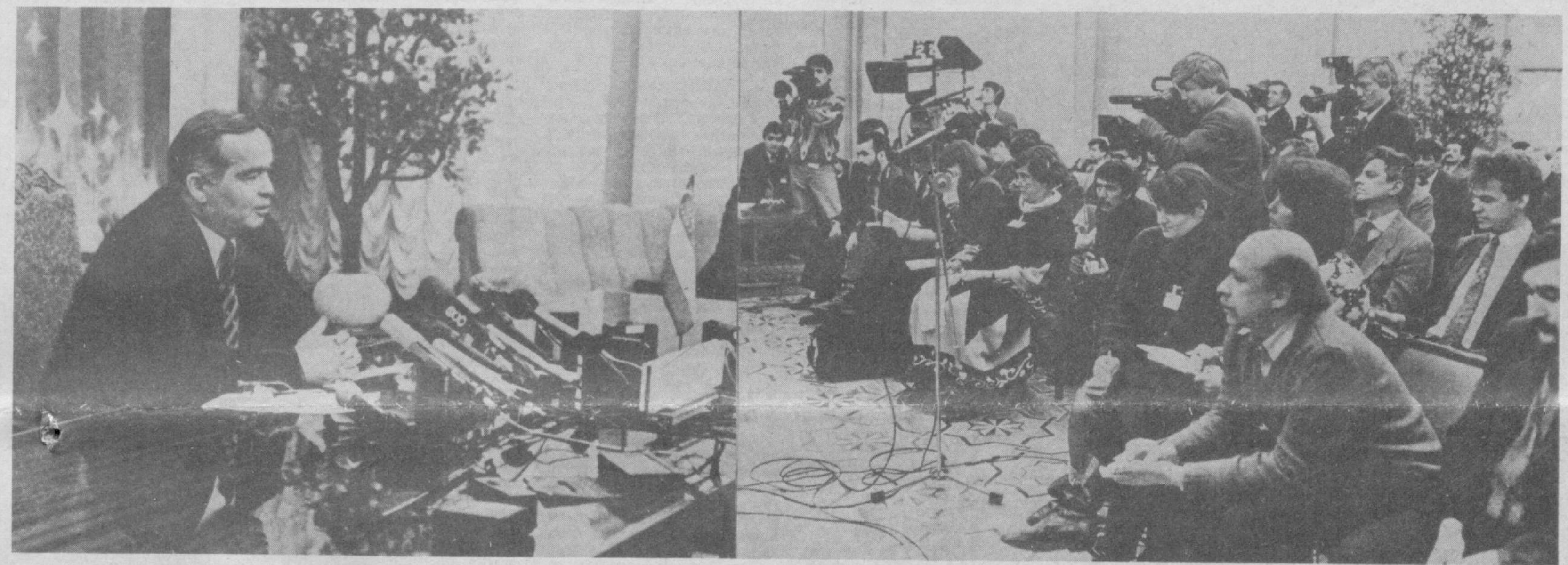

СУРАТДА: мамлакат Президенти Ислом Каримов хорижий мухбирлар билан мулоқотда.

ЎзА олган сурат.

ПРЕЗИДЕНТ: Ҳурматли журналистлар, мен, аввало, сизларни Ўзбекистон диёрида табриклаб, республикамизга қизиқиб қараётганингиз ва унга эътибор бераётганингиз учуң ташаккур айтмоқчиман. Чунки ёш мустақил давлатдаги воқеаларни холисона ёритиш Ўзбекистон олдида турган муаммоларни ҳал этишга салмоқли ҳисса қўшиш имконини беради.

Мен сизларнинг меҳнатингиз нақадар муҳимлигини ва нечоғли оғирлигини яхши тушунаман. Бироқ шу билан бирга бу иш ўзаро манфаатдорлик ва ҳамжиҳатлик мавжуд бўлган тақдирдагина самара бериши мумкин. Мазкур учрашув сизларга бизнинг муаммоларимизни яхшироқ англашингизга, Ўзбекистонни атрофлича билиб олишингизга ёрдам беради, деб умид қиламан. Чунки бу учрашув охир-оқибатда қадимий диёримизда рўй бераётган воқеаларни холисона ва ҳаққоний ёритишингизга кўмаклашади. Бизнинг муаммоларимиз кўп. Аммо ижобий тажриба ҳам орттирганмиз, бизнинг тажрибамиз сизни ва бутун дунё жамоатчилигини қизиқтирса ажаб эмас.

Мен сизларни қизиқтирувчи ҳамма саволларга жавоб қайтаришга тайёрман.

Марко ПОЛИТИ, Ҳамдўстлик мамлакатларидаги хорижий мухбирлар уюшмасининг раҳбари: Президент жаноблари! Кўҳна Ўзбекистонда бизга кўрсатилган иззат-икром учун жамики журналистлар аҳли номидан миннатдорлик изҳор этишга рухсат бергайсиз. Республикангиз ўзининг барқарорлиги, ижтимоий-сиёсий вазиятнинг осойишталиги билангина эмас, кейинги вақтларда бу ерда рўй берган ўзгаришлар билан ҳам бизни қизиқтиради. Биз Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги барча давлат бошлиқлари билан учрашишни режалаштириб қўйганмиз. Илтимосимизга биринчи бўлиб сиз ижобий жавоб берганингиз бизни ғоят қувонтирди. Биз Москвада яшаймиз. Лекин сиз дунёдаги етакчи оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари бўлган бизларни тўла асос билан ўша мамлакатларнинг Ўзбекистондаги мухбирлари деб ҳам ҳисоблайверишингиз мумкин.

ПРЕЗИДЕНТ: Сизларнинг қароргоҳингиз Москвада экани тасодифий ҳол эмас. Бу шаҳар—собиқ иттифоқнинг пойтахти. Шу билан бирга бу ўринда бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман. Ўзбекистон СССР таркибида бўлган вақтларда аҳоли зич яшайдиган, қадимий, улуғ тарихга, маданиятга, маърифатга эга бўлган бу йирик минтақа ҳақидаги жамики ахборот юзаки бўлар эди. Сизлар хоҳласангиз ҳам, хоҳламасангиз ҳам, бизга тааллуқли ҳамма хабарни асосан Москва матбуоти орқали олар эдингиз. Шу кунгача ҳам ўша эски усул давом этиб келмоқда. Бу эса муайян бирёқламаликни юзага келтириши табиий. Ўзбекистонга тез-тез келинглар, одамлар билан учрашинглар, муаммоларимизни, муваффақиятларимизни, орттирган тажрибамизни ўрганинглар. Биз Марказий Осиёнинг энг катта мамлакатларидан бирида рўй бераётган воқеаларни ҳалол ёритувчи моҳир қаламкашларни ҳамиша қувонч билан кутиб оламиз. Шу боисдан мен сизларнинг Москвадагина эмас, Тошкентда ҳам бўлишингиз тарафдориман. Тошкент Ўзбекистоннинг пойтахти бўлиши билан бирга Шарқнинг дарвозаси ҳам эканини эсдан чиқарманглар. Бизнинг пойтахтимиз жўғрофий-сиёсий мавқеи билан, тинчликпарварлиқ анъаналари билан бутун дунёга ном таратган. Бинобарин, мен сизларнинг бу ерда ўз қароргоҳларингизни очиш ниятингизни қўллаб-қувватлайман.

МУХБИР: Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасида ва бирлашув истиқболлари қандай, ҳамдўстликнинг келажаги борми? Ёки сизларга Ўрта Осиё бозорини барпо этиш манфаатлироқми?

ПРЕЗИДЕНТ: Бу масалалар бири иккинчисига ҳалал бермаслиги ва зид келмаслиги керак. МДҲнинг келажаги бор. Ҳозирги мустақил давлатлар ўртасидаги кўп йиллик иқтисодий алоқаларни узиб бўлмайди. Аммо бу алоқаларни ҳар қандай томон бирон-бир тарзда тазйиқ ўтказмайдиган маърифатли асосга қуриши керак. Муносабатлар фақат ўзаро манфаатли асосга таяниши лозим.

Январь ойида Тошкентда расм бўла бошлаган «Марказий Осиё давлатлари» тушунчасига келганда шуни айтиш керакки, бу — табиий, ҳаққоний жараён.

Бу минтақада яшаётган кўпмиллатли халқларни бирлаштираётган, яқинлаштираётган замин — тарихимиз, маданиятимиз, тилимиз, динимизнинг бирлиги, томирларимизнинг туташиб кетганлиги, бинобарин, иқтисодий, табиий бойликларимиз инқироздан чиқиш йўлларини биргаликда қидиришни тақозо этади. Бу ҳол табиийдир. Мен Тошкентнинг алоҳида мақомли шаҳар экани ҳақида бежиз гапирганим йўқ. Хуллас, у минтақанинг ахборот маркази қилиб танлагани жуда мантиқийдир. Энг янги хабарлар бутун дунёга шу ердан тарқаладиган бўлади. Бу ҳам сизларни қизиқтиради, деб ўйлайман.

МУХБИР: Президент жаноблари, сиз молиявий сиёсатингизни Россиянинг Марказий банки билан келишиб юритмоқчисиз, аввалгидек рублдан миллий валюта сифатида фойдаланаверасизми?

ПРЕЗИДЕНТ: Бу гап жуда муҳим. Таъбир жоиз бўлса, нозик масалалардан бири. Бу масала Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг ҳамма учрашувларида муҳокама қилинди. Тегишли ҳужжатлар ҳам имзоланди. Бироқ, афсуски, бу ҳужжатларга шу пайтгача ҳам риоя қилинмаяпти. Россия ўтказаётган сиёсат бу йўлдаги асосий тўсиқдир. Минск шаҳридаги сўнгги учрашувда Россия раҳбарлари МДҲ мамлакатлари ўртасидаги ҳисоб-китоблар учун давлатлараро банк тузишга рози бўлган эдилар. Назаримда, бу Россия сиёсатидаги ижобий жиҳатдир.

Бироқ муайян доиралар рубль зонасидаги мамлакатларга нисбатан қаттиққўл молиявий сиёсат ўтказиш тамойилини бошлаганликлари сизларга сир эмас. У ердагилар «рубль доираси»ни торайтиришмоқчи деса ҳам бўлади. Бу масалада Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев каби менинг ҳам фикрим равшан: рубль зонасидан чиқиш—шунчаки бир мақсад эмас. Ўз қадрини билувчи ҳар бир мутахассис пул муносабатлари нималигини, миллий валютани жорий қилиш учун қандай шарт-шароитлар талаб этилишини, бу қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини билади. Биз ўз пулини жорий этишга қарор қилган мамлакатларнинг, аввало, Болтиқбўйи мамлакатлари, Украинанинг тажрибасини жуда синчиклаб ўрганяпмиз. Маълумки, украин карбованеци «ғарқ» бўла бошлади ва зўр-базўр муомалада турибди. Шу сабабли Россия ўз валютасига ўтмагунча Ўзбекистон рубль зонасида қолади. Бу нарса бизга қанчалик оғир таъсир ўтказишини жуда яхши англаб турибман. Бироқ Россия раҳбариятининг ақл-заковати эҳтирослардан устун бўлиб чиқишига аминман. Башарти бундай бўлмаса, Ўзбекистон ҳам, Қозоғистон ҳам, рубль зонасидаги бошқа республикалар ҳам маълум тазйиққа тоқат қила олмайди. Охир-оқибатда Россиянинг ўзи ҳам жуда кўп қийинчиликларга дуч келади...

Хуллас, биз сиёсий мулоқотимизга салбий таъсир қиладиган ўринсиз шахсиятпарастликни тарозининг бир палласига ва ўзаро муросага келиш йўлини иккинчи палласига қўйганимизни равшан англаб олмоқ керак. Сиёсий мулоқот, ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг фикрига ўзаро ҳурмат билан қараш ана шу чигал масалани ҳал қилиб беради, деб ҳисоблайман.

МУХБИР: Президент жаноблари, олис хорижда, МДҲ давлатларида Ўзбекистондаги сиёсий жараёнларга оид хабарлар доимо диққат марказида турибди. Яқинда босилган бир хабарда ватанга хиёнат қилишда айбланган киши қора курсига ўтқазилгани айтилган эди. Улар орасида, Президент сайловидаги рақибингиз — Муҳаммад Солиҳ ҳам бор эмиш. Нега сиз мухолифат билан шу қадар қаттиқ муомалада бўляпсиз?

ПРЕЗИДЕНТ: Бу савол менга тааллуқли эмас. Ўзбекистон Республикасининг қонуни бор. Конституция бор, Олий Кенгаш—давлат ҳокимиятининг қонун чиқарувчи органи бор. Шундай бўлса-да, саволингизга жавоб қайтаришга ҳаракат қилиб кўраман.

Ҳозирги тарихий тажрибанинг кўрсатишича, яқинда мустақилликка эришган суверен давлатларда воқеалар деярли бир хил андоза билан ривожланди. Тожикистон, Озарбайжон ва бошқа республикалардаги конституциявий ҳокимиятнинг заифлигидан фойдаланилиб, умумхалқ овоз бериши йўли билан сайланган ташкилотларга мувозий тузилмалар ҳам пайдо бўлиб, улар битта мақсад — ҳокимиятни қўлга олиш мақсадини кўзлай бошладилар. Аммо улар сизларнинг ривожланган мамлакатларингиздаги каби конституциявий, маърифатли усуллар билан эмас, балки қўрқитиш, зўравонлик, қўпорувчилик йўли билан курашдилар.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг еттинчи моддасида: давлат ҳокимияти халқ манфаатларини кўзлаб ва Конституция ваколат берган идоралар томонидан амалга оширилади, деб ёзиб қўйилган. Мантиқийми? Шубҳасиз мантиқий! Зеро, Конституцияда белгилаб қўйилган меъёрларга зид ҳаракат қилувчи мувозий ташкилотларнинг тузилиши бошбошдоқликка олиб борган бўлур эди. Барча халқаро ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотлар бизнинг Конституциямиз ва қонунларимизни энг халқчил Конституция ва қонунлардан бири деб эътироф қилишдику, ахир! Дарвоқе, жаҳон ишбилармонларининг яқинда Давосда ўтказилган йиллик кенгашида Европа тиклаш ва тараққиёт банкининг президенти Аталли жаноблари буни яна бир карра тасдиқлади...

«Мухолиф» дейилмиш кучларнинг мақсадлари нима эди? Бир мисол айтиб берай. «Миллий мажлис» деб аталган «чекланган мажлис»ни тузиш учун қилинган уриниш давлат ҳокимиятининг қонуний органи бўлган Олий Кенгашга кучли таъсир ўтказиши лозим эди. «Қайта тузувчилар» деб аталган кимсаларнинг фикрича, «миллий мажлис»га ўзини мухолифатчи партиялар деб юрганларнинг вакиллари кириши лозим эди, улар қонуний давлат ва жамоат ташкилотларининг фаолиятларини назорат ва тазйиқ остига олиш мақсадини амалга оширишмоқчи бўлган. Бу бошқача айтганда, қип-қизил тўнтариш эмасми?

Хўш, уларнинг дастури борми, улар кўпмиллатли Ўзбекистон халқини қайси йўлдан бошлаб бормоқчилар? Яна бир гап. Уларнинг талабига кўра, гўё парламент, ҳукумат буларнинг кўрсатмаси билан иш қилиши керак эмиш. Баъзи бир минтақалардаги фожиали воқеаларни ҳисобга олсак, бунинг оқибати қандай бўлгани маълум.

Модомики шундай экан, бундай қилиш тўғрими, республиканинг ҳақиқий фуқаролари бундан хабардормилар? — деган савол туғилади.

Мисол қидириб олисга боришнинг кераги йўқ. Ён қўшнимиз Тожикистонни олиб кўринг. Республика пойтахти — Душанбедаги Шоҳидон майдонида ҳам «демократлар» тўпланишган эди. Кейинроқ, ниҳоят, ниқоб пардаси тушганида, бу одамларнинг қўлида автоматлар пайдо бўлганини ҳам кўрдик. Кимки митингга борган бўлса, анча-мунча пул тўланди. Хўш, натижа нима бўлди? Бу фуқаролар урушига олиб келди: ўн минглаб бегуноҳ кишилар — аёллар, болалар, қариялар нобуд бўлди... «демократ»ларнинг мақсади битта — «Эрон тоифасидаги давлат» қуриш эди. На давлат ҳокимияти, на Олий Кенгаш мухолифатчиларга — қўпорувчиларга қарши тура олди. Ҳолбуки, мустақил давлатда Конституция ҳам, қонунлар ҳам амал қилмоғи лозим эди.

Хуллас, муҳтарам жаноблар, Ғарбдагилар жон куйдираётган «Бирлик» ҳаракати фаолиятини ҳам Президент эмас, балки Ўзбекистон Республикасининг Олий суди, Адлия вазирлиги таҳлил этиши керак. Адлия вазирлигида рўйхатдан қонуний тасдиқдан ўтишаётганида «Бирлик» раҳбарларига зиммангизга сиёсий масъулият олганингизни унутманг, қонун йўриғидан чиқманг, деб уқтирилган эди... Кейинги пайтда уларга фаолиятингизга танқидий назар ташланг ва уч ой мобайнида белгиланган тартибда ариза бериб, сўнгра ишлайверинг, аммо Конституция доирасидан чиқманг, деб неча марталаб айтилди.

Ҳа, айтгандай, барча ривожланган капиталистик мамлакатлардаги тартибга мувофиқ партия ва ҳара-

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони

Э. Қ. ҲАЙИТБОЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Эркин Қаҳҳорович Ҳайитбоев Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 12 март.

НАВРЎЗ КЕЛАР БИЗНИ СЎРОҚЛАБ

ТАРАДДУД

Республика Вазирлар Маҳкамасида Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг навбатдаги йиғилиши бўлди.

Йиғилишда Тошкент шаҳар ҳамда пойтахт туманлари Наврўзга тайёргарлик кўриш штабларининг, унга мутасадди вазирликлар ва ташкилотларнинг раҳбарлари, адабиёт, санъат ва маданият намоёндалари, журналистлар иштирок этди.

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири, мамлакатимизда умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг раиси А. Муталов йиғилишни очиб, байрамга саноқли кунлар қолганини, бу борадаги ташкилий ва ижодий ишларни янада жадаллаштириш зарурлигини таъкидлади.

Сўзга чиққанлар йигирма беш асрдан кўпроқ умр кўрган, не-не мушкулликларни бошидан кечириб, бизнинг долғали кунларга етиб келган Наврўз бу гал янада кенгроқ қулоч ёйишини, ўзлигимизни чуқурроқ англашда кўмаклашишини, маънавий қадриятларимиз бутун бўй-басти билан намоён бўлишини таъкидладилар.

Байрам шодиёналари Халқлар дўстлиги саройи олдидаги кўркам майдондан бошланиб, миллий боғда, пойтахтимиз туманлари марказларида, маҳаллаларда давом эттирилади. Санъаткорлар, хонанда ва созандалар, бадиий ҳаваскорлик дасталари, дорбозлар, қўғирчоқбозлар, спортчилар халқимиз хизматида бўлади. Ҳамма ерда — кўчалар ва хиёбонларда, гузарлар ва даҳаларда халқ сайллари шоду хуррамлик билан ўтади. Савдо шохобчалари расталари, кичик-кичик дўконлар очилиб, совға-салом буюмлари, озиқ-овқат маҳсулотлари, хилма-хил ўйинчоқлар сотилади. Таомилга кўра, баҳорнинг сумалак, ҳалим сингари тансиқ таомлари тайёрланади.

Республикамизнинг барча вилоят ва туманларида ҳам Наврўз умумхалқ шодиёнасига айланади. У ерларда бўладиган тантаналарда қўшни мамлакатлардан, Тошкентдан борган меҳмонлар қатнашадилар.

Йиғилишда республика мустақиллигининг бир йиллиги тантаналарини ўтказишда орттирилган тажрибадан унумли фойдаланиш, уни янада бойитиш зарурлиги айтилди.

Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлисида Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, республика Бош вазирининг ўринбосарлари М. Қорабоев, К. Тўлаганов, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков қатнашдилар.

(ЎзА мухбири).

ҲАШАР— ЭЛГА ЯРАШАР

Қўриқ Мирзачўл райони деҳқонлари 1992 йилни муваффақиятли якунладилар. Давлатга пахта топшириш йиллик режаси зиёдаси билан адо этилди. Давлат қабул пунктларига 46.225 тонна оқ олтин етказиб берилди. Кутилганидан зиёд даромад олинди.

Бу ерда Наврўзни зўр кўтаринкилик билан нишонлашга одатланишган. 20 га яқин миллат ва элат вакиллари райониинг энг хушманзара ерига ўтов тикиб, ўз санъатларини намойиш этадилар. Ранг-баранг программада концертлар қўйилади, турли таомлар тайёрланади, умумхалқ сайли ўтказилади. Ялпиз, исмалоқ ва бошқа шифобахш гиёҳлардан тайёрланган неъматлар барчага манзур бўлади.

Мирзачўлликлар бугунги шанбаликда ҳам фаол иштирок этадилар. Отахонларнинг таклифи билан теракзорлар барпо этилади. Дастлабига 165 минг туп терак ўтқазиш белгиланган. Тутзорлар, гулзорлар, экинзорлар барпо этилади. Районда пахтачилик билан бир қаторда бошқа соҳаларни ҳам изчил ривожлантиришга астойдил ҳаракат қилинмоқда. Бунинг учун ички имкониятлар ишга солинаётир. Шанбалик куни катта майдонларга беда, ғалла ҳамда лавлаги экилади. 30 мингга яқин манзарали дарахт кўчати ўтқазилади. Ҳашардан тушган маблағнинг катта қисми «Наврўз» тадбирлари учун сарфланади.

С. ТУРДИЕВ.

15 МАРТДА РЕСПУБЛИКА АГРОСАНОАТ МАЖМУИ ХОДИМЛАРИНИНГ ПАХТАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА БАҒИШЛАНГАН КЕНГАШИ ОЧИЛАДИ

(Газетамизнинг тўртинчи саҳифасида шу тармоқ масалалари хусусида ҳикоя қилинади).

„ЎЗБЕКИСТОННИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКЛИГИГА ИШОНЧИМ КОМИЛ!“

(Давоми. Боши биринчи бетда).

катлар ўз таъминоти учун молиявий маблағни қаердан олаётгани ҳақида давлатга баёнот тақдим этишга мажбур эканликларини биламан. Аъзоларининг сони уч мингга ҳам етмаган ўша «Бирлик» ҳаракати бир талай пулни қаердан олди экан?

Мен. кўпгина хорижий мамлакатларнинг Конституцияларини батафсил ўрганиб чиқдим. Журналистлар ҳам шундай қилишса чакки бўлмас эди. Ўша Конституцияларнинг бирортасида қонуний сайланган ҳокимиятга қасд қилинишига йўл қўйилмайди. Масалан, Германия Федератив Республикаси Конституциясининг ўн биринчи моддасида: ҳар қандай партия молиявий манбалари ҳақида ошкора ҳисоботлар, баёнотлар беришга мажбурдир, деб ёзиб қўйилган. Жуда тўғри талаб. Фуқаролар, солиқ тўловчилар бу қоидага тўла-тўкис розидирлар.

Аминманки, Ўзбекистон аҳолиси Тожикистонда рўй берганн каби бошбошдоқликка йўл қўйилишини хоҳламайди. Шундай бўлса-да, Тожикистоннинг фожиаси бизнинг кўзимизни очди. Бундай фожиа Ўзбекистонда такрорланмайди! Бунга йўл қўйилмайди!

МУХБИР: Президент жаноблари, сизга иккита савол бермоқчиман. Биринчиси — нега баъзи ажнабий журналистларнинг келишига рухсат берилмаяпти. Иккинчиси — баъзи газеталар, жумладан, «Эрк»нинг ёпилишига ким кўрсатма берди?

ПРЕЗИДЕНТ: Мени кечирасиз-у, аммо халқаро қоидага биноан журналист уёқда турсин, оддий фуқаро мустақил давлатнинг дарвозасидан кириб келганида ҳужжатлари расмийлаштирилиши лозим. Сизнинг ҳужжатларингиз расмийлаштирилди-ку! Бу ҳамма эътироф этган маърифий усул. Бунга ажабланишнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Энди газеталарнинг очилиши ёки ёпилиши масаласига ўтайлик. Бунга Президентнинг сира дахли йўқ. Рўй берадиган ҳамма масалалар қонун асосида, хусусан, матбуот ҳақидаги қонун асосида ҳал қилинади. Республикада тегишли комитет бор, келиб чиқадиган муаммоларни ўша комитет ҳал қилиши керак. Агар биронта газет ёпиб қўйилган бўлса, унинг раҳбариятига мулоҳазалар айтилган, улар бу мулоҳазаларни бажаришга мажбурлар. Аммо, афсуски, бажармадилар...

Бироқ, юқорида айтиб ўтилган фикрга яна бир бор қайтмоқчиман. Бир фараз қилинглар: сиз яшаётган давлатда рўзнома ёки ҳафтанома, журнал нашр қилинсаю, лекин уларни таъминловчи, яъни бошқача айтганда, кўрсатма берувчи (шу жумладан, кўпорувчи) кучлар чет мамлакатларда туриб, ғиж-ғижласа! Бунга қандай қарайсизлар! Ҳар бир матбуот органи, партия, ҳаракат маблағ билан таъминланиш манбалари ҳақида давлат идораларига баёнот тақдим қилиши лозим. Бу соҳада ошкоралик зарур. Модомики, матбуот ошкораликни талаб қилаётган экан, нега энди мустақил давлатнинг раҳбарияти ҳам ўша қоидага амал қилмаслиги керак экан?

МУХБИР: Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, Мексика телевидениеси гуруҳи 18 кундан бери Ўзбекистонда турибди. Бизнинг вазифамиз — мамлакатнинг қиёфасини гавдалантириш. Биз бу ерга қонун асосида келганмиз, мамлакатингиз Ташқи ишлар вазирлиги бизга катта ёрдам берди. Аммо биз доимо партия ходимларининг, давлат хавфсизлиги комитети агентларининг назоратида эканимизни сезиб турибмиз. Оддийгина сюжетларни суратга олишимизни ҳам тақиқлаб қўйишмоқда. Шу вақт ичида биз мазкур кўрсатувни кутиб турган ўн миллионлаб мексикаликлар учун сизнинг суҳбатингизга мушарраф бўлмадик. Бунинг сабабини изоҳлаб бера оласизми?

ПРЕЗИДЕНТ: Президент билан суҳбат дедингиз. Ҳозир ўзингизни қизиқтираётган ҳар қандай саволга жавоб олиш имкониятингиз бор.

«Давлат хавфсизлиги комитетининг агентлари», материал олиш йўлидаги тўсиқлар ҳақидаги гаплар, чамаси, ҳақиқатга унчалик тўғри келмаса керак. Ташқи ишлар вазирлигида ким сиз билан алоқа боғлаб турибди?

(Сукунат)!

Вужудга келган масалаларни ҳал этишда ёрдам сўраб республика Ташқи ишлар вазирлигида кимга мурожаат қилдингиз?

— . . .

МУХБИР: Йўқ, Ташқи ишлар вазирлигида бизга имкони борича ёрдам беришмоқда. Лекин Самарқанд бозорида суратга олишимизга йўл қўйишмади...

ПРЕЗИДЕНТ: Бозорда «давлат хавфсизлиги комитетининг агентлари» йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Даъволарингизга келганда, ушбу учрашувдан кейин сизларга Ташқи ишлар вазирлигининг масъул ходимлари бириктириб қўйилишига Президент сифатида ваъда бераман. Ҳамма муаммоларингизни улар ҳал қилишади. Сизлардан сақлайдиган сиримиз ҳам, суратга олиш учун ёпиқ жойларимиз ҳам йўқ.

МУХБИР: Президент жаноблари, Америкада чиқадиган «Бизнес уик» газетасини иккита масала қизиқтирмоқда. Ўзбекистонда ишбилармонлар сиқувга олинмоқда, деган хабарлар бор. Республика раҳбариятининг ишбилармонлик тузилмаларини чеклаш дастури борми?

ПРЕЗИДЕНТ: Эҳтимол мен қайта такрорлаётгандирман. Аммо Конституциямизда хусусий мулк тақиқланиши у ёқда турсин, балки давлат томонидан муҳофаза қилинади, деб ёзиб қўйилган.

Мен бундай гап-сўзлар қаердан чиққанини биламан. Бизда (бундайлар қаерда йўқ дейсиз?) «давлатни қайта қуриш» тарафдорлари бор. Бюрократия бизда ҳам етарли. Бозорга ўтиш даврида эса, у ўзини айниқса тажовузкорона тутмоқда. Сизларда ҳам шундай бўлган эди. Бозор муносабатлари ҳеч қаерда осонгина, силлиққина жорий қилинган эмас. Шу боисдан, ислоҳот мухолифлари пайдо бўлаётгани ҳам мутлақо табиийдир.

Бизда давлат назорати хизмати ташкил этилган. Унинг вазифаси Президент фармонларини, айниқса бозор муносабатлари соҳасидаги фармонларни рўёбга чиқариш ва ижрони назорат қилишдан иборат. Кўпчилик буни навбатдаги қўшимча маҳкама, деб ҳисобламоқда. Республикада бозор муносабатларига ўтиш мақсади аниқ-равшан белгилаб олинган. Мабодо, Россияда ва бошқа давлатларда ўтмиш замонларни қўмсаш мавжуд бўлиб, у кучайиб бораётган бўлса, бизда ундай эмас. Бундай бўлмайди ҳам! Республикамиз ўз йўлидан бормоқда. Бундай ишонч қаердан пайдо бўлди, деган савол туғилади.

Табиийки, Россияда рўй бераётган жараёнлар Ўзбекистонга ҳам таъсир ўтказмоқда. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Мустаҳкам хўжалик, сиёсий, маданий алоқаларни бирданига узиб бўлмайди. Модомики шундай экан, у ерда амалга оширилаётган тажрибалар хоҳлаймизми, йўқми, бизга ҳам таъсир ўтказаверади.

Аммо биз кучли Шимолий қўшнимизга қараб иш тутмаймиз. Республикада янги шарт-шароитга ўтишнинг ўзига хос, ўзига мос босқичма-босқич концепцияси ишлаб чиқилган. Бу концепция нимага асосланади?

Биринчидан, иқтисодий ислоҳотлар ҳеч қачон сиёсатнинг «қуйруғи»да бўлмаслиги лозим. Бу — иқтисодиёт ҳамиша сиёсатдан юқори туриши керак, демакдир.

Иккинчидан, фақат давлат, қонуний йўл билан сайланган ҳокимиятгина ислоҳотчи бўлса — ҳаётда ижобий ўзгаришлар юз бериши мумкин. Айнан давлат устивор жиҳатларни белгилаши, оқилона, ижтимоий ларзаларга йўл қўймайдиган босқичма-босқич сиёсат ўтказиши лозим. Давлат бошқариш жиловини қўлдан бермаслиги зарур.

Учинчидан, Ўзбекистонда 22 миллиондан кўпроқ аҳоли истиқомат қилади. Аҳолининг йиллик кўпайиши салкам 550 минг кишини ташкил этади. Россияда эса туғилиш кескин камайиб бормоқда... Республикамиз аҳолисининг ярмига яқини ўн олти ёшгача бўлган болалардир. Фарзандларимиз баркамол инсонлар бўлиб етишишлари учун уларни ҳимояга олиб, едириб-ичириш, тарбиялаш лозим бўлади... Шулар қаторида қарияларимиз, муҳтож оилаларни ҳам. Яқинда Москвада чиқадиган газеталардан бирида, Биробижонда саккиз кишидан иборат бутун бир оила ахлат ўрада ётган моддани туз деб еб, заҳарланганини ўқидим. Ақл бовар қилмайдиган мана шундай воқеаларни эшитганимда юрагим эзилиб кетади. Оллоҳга шукрлар бўлсинки, бизда қашшоқлар, ахлатхоналарни титувчилар йўқ. Тўғри, ҳозир ҳаёт оғир. Аммо мен республика Президенти сифатида одамларнинг очарчиликка дуч келишига йўл қўймайман. Давлат ўз фуқароларини муҳофаза қилишга қодир бўлсагина, давлат бўлади. Бу борада бошқача йўл йўқ...

Тўртинчидан, қонун ҳамма нарсадан устун бўлиши керак. Ким бўлишидан қатъи назар — у камбағалми ёки бойми, мансабдорми, йўқми, қонун олдида баробар бўлиши лозим! Чинакам демократик жамиятда президент ҳам, оддий фуқаро ҳам қонунга риоя этади. Бошқа илож йўқ! Юрт фаровонлиги учун меҳнат қилсангиз — раҳмат! Қонунни буздингизми, Ватан бойлигини ўғирладингизми — жавоб беринг!

Ниҳоят, **бешинчидан,** бозорга «юз» ёки «беш юз» кунни ҳисобга олиб ёндашиб бўлмайди. Бу ўринда Шарқнинг турмуш тарзини, руҳиятини, фалсафасини, унинг буюк ислом динини ҳисобга олмоқ зарур! Асосий вазифамиз ҳеч қандай ижтимоий ларзаларсиз, очлик, қашшоқликсиз, одамларга зиён етмайдиган тарзда ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг янги босқичига ўтишдан иборат. Бу маънода ҳам Ўзбекистоннинг ўз йўли бор!

Бундай гаплар учун салмоқли далил-исботлар керак, албатта. Мен буни тушунаман. Ҳозир минглаб ёшларимиз Туркия, Америка, Англия, Францияда таълим олмоқда. Улар юртимизга энг мураккаб вазифаларни ҳал этишга қодир юқори малакали мутахассислар бўлиб қайтадилар.

Аминманки, Ўзбекистоннинг келажаги порлоқ. Давлатимизда ҳамма нарса: табиий бойликлар, унумдор ер, муқаддас замин, азим дарёлар бор. Бу диёрда меҳнатсевар, истеъдодли халқ яшайди. Хўш, бу — бойлик эмасми!

МУХБИР: Президент жаноблари, кечирасиз, мен аввал берилган саволлардан бирига қайтаман. Ўзбекистонда мухолифат қанчалик ошкора ишламоқда?

ПРЕЗИДЕНТ: Мен Ўзбекистонда Конституция асосий қонун эканини яна бир бор эслатиб ўтишга мажбурман. Унда инсон ҳуқуқлари кафолатланган кўп партиялилик негизидаги сайлов назарда тутилган. Энг муҳими — битта мафкуранинг ҳукмронлиги тугатилганидир. Нега эканини билмайман-у, аммо Ўзбекистонда партия ва ҳаракатларнинг ошкоралиги учун қаттиқ чеклов мавжуд деган фикр хорижда тез-тез такрорланиб турибди. Келинг, ҳаётга, фактларга мурожаат қилайлик. Бизда «Ватан тараққиёти» фирқаси иш олиб боряпти, унинг тарафдорлари ҳам анча. Бу фирқанинг бутун республикада тарқатиладиган ўз газетаси ҳам бор. — Бу ўз сафларида бизнесменларни, ишбилармонларни, ўз Ватанини тезроқ бозор иқтисодиёти изига олиб чиқишга интилаётган бошқа кишиларни бирлаштирган партиядир. «Ватан тараққиёти» кучга тўлиб бормоқда. Имоним комилки, бу партия бўлғуси сайлов вақтида парламентда ва жойлардаги ҳокимиятларда анчагина овоз олади.

Иккинчи партия кўпчиликка маълум. У — Ўзбекистон Халқ демократик партияси. Кўплар уни коммунистик партиянинг вориси деб ҳисоблаб, коммунистик партиядан ўсиб чиққан партиялар тоифасига киритишади. Бундай эмас, деб ишонч билан айта оламан!

Рақамларга мурожаат қиламан. Агар Ўзбекистон Коммунистик партияси сафларида 700 мингга яқин киши бўлган бўлса, Ўзбекистон Халқ демократик партиясига атиги 220 минг киши кирди. Бунинг устига партияга кираётганларнинг асосий қисмини КПСС билан ҳеч бир алоқаси бўлмаган ёшлар ташкил этади. Шуни аниқ айтишим зарур: илгари юз берган номаъқулчиликларда оддий коммунистлар айбдор бўлмаган.

Ўзбекистонда коммунистик партия Россиядаги ёки собиқ Иттифоқнинг бошқа мустақил давлатларидаги каби тугатилгани йўқ. У ўзини ўзи тарқатди! Сиқувлар, қувғинлар, қўрқитувларсиз юз берди бу ҳол...

Ўзбекистон Россиядан келтирилган коммунистик мафкурани қабул қила олмасди ҳам. Европада илдиз отиши мумкин бўлган нарса шарқда униб ўса олмайди. Буни ҳамиша ҳисобга олмоқ керак.

Шундай бир касаллик бор, уни доҳийлик деб аташади. Эндигина бир-иккита шеър ёки ҳикоя ёзган, ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб кўрмаган баъзи шуҳратпараст ёшлар ширин орзуларга берилиб, баландпарвоз фикрлар юритишмоқда. Улар ўзларига нега сиёсатга аралашмайлик, нима учун бирор «партия»нинг йўлбошчиси бўлмайлик, президент бўлсак арзимайдимизми, ахир бу ҳавас қиладиган иш, деган саволларни беришмоқда. Жаҳон тарихида шундай мисоллар бўлса ҳам, бу иш ҳамманинг қўлидан келавермайди. Етакчи бўлиш учун ҳаётни билиш, оммага таяниш керак. Бу айниқса Ўзбекистон шароитида муҳимдир. Саволларингиз юракдан чиқаётганига қараганда, сизлар мухолифатдаги партия учун жуда қайғуряпсиз. Лекин сизга ҳам саволим бор: бундай ҳаяжоннинг сабаби нимада?

Бу партияларнинг ҳар бир кишига, халқимизга тушунарли бўлган, оғиримизни енгил қиладиган аниқ дастури борми? Бундай дастур йўқ. Ижобий, халқ тили билан айтганда пичоққа илинадиган таклиф ҳам кўринмайди. Олиб борилаётган иқтисод, сиёсат нимаси билан сизларга ёқмайди? Айтинглар. Бунга жавоб йўқ. Республика иқтисодиёти тез юксалиши учун нима қилиш керак, Ўзбекистонда жиноятчилик, қонунларни бузиш, ёппасига порахўрлик авж олиб кетмаслигига қандай эришиш мумкин? Собиқ иттифоқнинг бир қанча республикаларида ахир шундай аҳвол юз беряпти. Бу саволга ҳам жавоб беришмайди.

Тараққиётнинг ҳозирги босқичида биз иккита асосий вазифани ҳал қиляпмиз. Биринчиси — давлатни барпо этиш, мустақил республикани вужудга келтириш, унинг пойдеворини қуриш; иккинчиси — бозор иқтисодиётига ўтиш. Бунинг учун эса энг муҳими — тинчлик, барқарорлик, фуқаролар тотувлиги ва миллий тотувлик зарур. Башарти шу мувозанат бузилса, мустақил давлатни барпо этиш хом хаёлдир. Бинобарин, бу мураккаб вазифаларни ҳал қилиш учун кучли ижро ҳокимияти зарур.

Мухолифат тўғрисида гапирадиган бўлсак, Ўзбекистонда мухолифатнинг иш олиб боришига руҳсат этилган. 1994 йилда бўладиган сайлов энг демократик негизда ўтказилади. Айтмоқчи, Ўрта Осиё минтақасидаги барча республикалар орасида фақат Ўзбекистондагина дастлабки президент сайлови муқобиллик асосида ўтди. Ҳамма жойда Президентликка даъвогарлар сайловчиларнинг юз фоиз овозини олдилар. Мен эса саксон олти фоиз овоз олдим. Бу билан фахрланаман. Чунки, менинг рақибим бор эди. Аммо бу ҳақда нима учундир ҳеч ким гапирмаяпти.

МУХБИР: русча оммавий ахборот воситаларида сизнинг армиянгиз, авиациянгиз Тожикистондаги фуқаролар урушида иштирок этмоқда деган хабар берилди. Айтишларича, Тожикистон мудофаа вазири ҳозирги лавозимини эгаллашдан олдин Ўзбекистон армиясида хизмат қилган экан. Шу гап тўғрими?

ПРЕЗИДЕНТ: Ўтган йилнинг май ойида Тожикистонда тўнтариш юз бериб, фуқаролар уруши бошланган, одамларни куйдириб, аёлларнинг қорнини ёриб ташлашган, қўлларини кесиб, бошларини танасидан жудо қилишган, хуллас ваҳшийлик билан ўттиз мингдан ортиқ одам қириб ташланган пайтда бу кўргулик кимнинг ёрдами билан бўлмоқда, деб ҳеч ким ўзига ўзи савол бермади. Душанбе атрофидаги даралардан бирида юзта «стингер» ракетаси портлагани яқинда маълум бўлиб қолди. Тожикистонда бундай жанговар қурол ишлаб чиқариладими?! Бошқа жойдан эса қўпорувчилик қилиш учун ғамлаб қўйилган 400 тонна портловчи модда топилди. Булар қаердан келган? Ҳозир Тожикистонда Афғонистон, Покистон ва бошқа мамлакатларнинг фуқаролари бўлмиш мужоҳидларни суд қилиш бошланмоқда. Лекин бу ҳақда лом-мим дейишмаяпти.

Ёрдам тўғрисида гапирадиган бўлсак, Тожикистоннинг қонуний йўл билан сайланган ҳукумати мадад беришни сўраб, барча МДҲ мамлакатларига мурожаат қилди. Ўрта Осиёдаги тўрт давлат раҳбарларининг Россия ташқи ишлар вазири ҳам иштирок этган Олмаотадаги Кенгашида Тожикистонга ана шундай ёрдам бериш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. 1992 йил май ойида Тошкентда ялпи хавфсизлик тўғрисидаги шартнома имзоланди. Бу шартномага мувофиқ уни имзолаган етти мамлакатнинг ҳар бири зарур бўлган тақдирда бир-бирига ёрдам бериши шарт. Тожикистонда тартиб ўрнатилиши учун унга халқаро мадад ҳам зарур. Ўз вақтида мен БМТ Бош котиби жаноб Бутрос Ғолийга шундай илтимос билан мурожаат қилган эдим. Лекин ҳозирча, деярли ёрдам ҳаракати сезилмаяпти. Кўпгина буюк давлатлар ҳозир Босния ва Герцеговинада тинчлик ўрнатишга ҳаракат қилишяпти. Бу ҳаракатларга қўшиламан, албатта. Лекин Югославияга кўрсатилаётган эътиборнинг атиги бир қисми энди Тожикистонга қаратилса, тожик халқи ҳам халқаро ёрдам ҳаракатининг натижасини кўрса. Агар бу ерда тинчлик ўрнатилмас экан, оқибати қандай бўлишини айтиш қийин.

Совет қўшинлари Афғонистонга киритилганда жаҳон оммавий ахборот воситалари бу мамлакат ҳақида деярли ҳар куни ёзар эди. Аммо совет қўшинлари Афғонистондан олиб чиқиб кетилгандан сўнг сукунат бошланди. Холбуки, айни пайтда Афғонистонда ярим миллион қуролли одам бор, улар энг замонавий қурол-яроғлар, ҳатто ракеталар билан таъминланган. Хўш, жафокаш Афғонистонда нималар бўляпти, у ерда хорижий қўшинлар бўлмаса, нима учун одамлар ҳалок бўлмоқда? Ким қурол-яроғ етказиб беряпти? Бунинг жавоби қийин эмас. Афғонистон кимгадир тутаб турган олов каби зарур, шу олов чўғларини Марказий Осиёдаги мустақил давлатларга олиб ўтиб, уларга тазйиқ ўтказиш мумкин. Бундай ҳаракатлар ёвуз кучларнинг мақсадларига киради.

Ҳозир Афғонистонда қурол-яроғ шу қадар кўп тўпланиб қолганки, ҳисобланса, жаҳондаги бошқа бирон мамлакатда (жон бошига) бунча қурол йўқ. Аммо бу ҳеч кимни ташвишга солмаяпти. Қурол-яроғлар ва наркотик моддалар чегара орқали Марказий Осиё республикаларига ўтмоқда, аммо на Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, на бошқа халқаро ташкилотлар бу чегарани ҳеч қандай назорат остига олмаган. Афғонистонда, Покистонда, Эронда бизнинг минтақамизда қўпорувчилик фаолияти олиб бориш учун террорчилар гуруҳлари тайёрланмоқда. Бунга етарли маълумотлар бор. Тожикистон ҳудудида каллакесарларнинг ҳуружини бостириш чоғида жанговар самолёт ва вертолётлар қатнашган экан, бу МДҲ бирлашган қуролли кучлари қўмондонлигининг ишидир. Тожикистон — ялпи хавфсизлик кенгашининг тенг ҳуқуқли аъзоси, бинобарин ҳукуматнинг илтимосига биноан унга ҳар томонлама ёрдам берилмоқда. Бу халқаро қонунларга асосланган тажрибадир.

Энди Тожикистон Республикасининг мудофаа вазири тўғрисида. Маълумки, Тожикистоннинг армияси эндигина тузилмоқда. Бунга қадар бутун собиқ СССР ҳудудида битта армия — Совет армияси бор эди. Шу армиянинг кадрлари ҳозир миллий армияларни тузишмоқда.

МУХБИР: Бундан икки ой муқаддам Тошкентда Ўрта Осиёдаги беш давлат бошлиқлари Марказий Осиё давлатлар минтақасини барпо этиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Шу мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатлар ҳозир қандай ривожланмоқда?

ПРЕЗИДЕНТ: Бу минтақадаги республикаларнинг ўхшаш жиҳатлари кўп. Бу ўхшашлик олдин айтганимдек, маданият, урф-одатлар, анъаналар соҳасида ҳам, энг муҳими эса, иқтисодий салоҳиятда ҳам мавжуддир. Сув, минерал-хом ашё ресурслари шундай салоҳиятни вужудга келтирадики, у мустаҳкам бирлашиб иш олиб боришни талаб қилади. Шу асосда Марказий Осиё минтақаси барпо этилди.

Бошқа масала — ахборот соҳасида бирлашиш тўғрисида гапирмоқчиман. Тошкентдан бериладиган телекўрсатувларни бешта республиканинг ҳаммасида олиб кўрсатишга қарор қилинди. Бошқа давлатларда ҳам ана шундай каналлар барпо этилмоқда. «Новый день» («Янги кун») минтақалараро газетаси чиқа бошлади. Худди шунга ўхшаган «Осиё» газетаси Олмаотада ҳам чиқади. Буларнинг ҳаммаси халқларимизни бир-бирларига тағин ҳам яқинлаштириш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш имконини беради.

МУХБИР: Ҳисоб-китоб маълумотлари тўғрисида бир неча савол. Айтингчи, 1992 йилда саноат ишлаб чиқариши 1991 йилга нисбатан камайдими? Агар камайган бўлса, қанча камайди? Пулнинг қадрсизланиш даражаси ва фаразларга кўра унинг кутилаётган суръатлари, ялпи миллий маҳсулотга нисбатан бюджет камомади қандай? Сизнинг давлатингиз Россиянинг энергетика ресурсларига қанчалик қарам, давлатингиз ўзини ўзи қанчалик таъминлай олади?

ПРЕЗИДЕНТ: Ҳисоб рақамлари — қайсар нарса, уни алдаб бўлмайди. Ўтган йилнинг якунларига кўра, собиқ иттифоқнинг барча мамлакатларида ишлаб чиқариш камайиб кетди. Бизда бу камайиш тўрт ярим фоизни ташкил этди. Ҳолбуки, бир қанча бошқа давлатларда бу кўрсаткич анча юқори. Россияда йигирма беш, Қозоғистонда — ўн олти ва ҳоказо. Ялпи миллий маҳсулотга нисбатан бюджет камомади беш бутун ўндан олти фоизни ташкил этди. Халқаро стандартларга кўра, бу кўрсаткич меъёрий ҳисобланади ва катта ташвишга сабаб бўлмайди. Шу билан бир вақтда саноатнинг енгил, нефть ва газ, нефтни қайта ишлаш каби тармоқларида ишлаб чиқаришнинг юксалиши кўзга ташланмоқда.

Пул қадрсизланиши тўғрисида гапирадиган бўлсак, рубль зонасидаги бирорта мамлакат ҳам унинг суръатларини аниқ белгилай олмайди. Бунинг калити рубль чиқарадиган марказ Москвададир. Рубль зонасида эканмиз, бошқа давлатлар каби биз ҳам шундай оқим гирдобида бўлишимиз табиийдир. Шунинг учун ҳам ўзимизни ҳимоя тадбирларимизни қабул қилишга мажбурмиз. Шулар қаторида озиқ-овқат товарлари маълум хилларини талон орқали сотиш ва савдода купон системасини жорий этишдир.

Барча қийинчиликларга қарамай, мен келажакка ишонч билан назар ташлайман. Ижобий жараёнлар ҳозироқ сезилиб қолди. Ўтган йили ишлаб чиқаришнинг пасайиши асосан бошқа республикалардан маҳсулот етказиб бериш билан боғлиқ бўлган катта корхоналарда юз берди. Хўжалик алоқаларининг узилиши уларнинг ишига кўпроқ таъсир қилди. Ҳозир биз маҳсулот турларини кўпайтиряпмиз, маҳсулот етказиб беришнинг бошқа йўлларини излаяпмиз, йилнинг дастлабки чорагида Ўзбекистонда ишлаб чиқариш юксала бошлашига ишонаман.

Ҳозир республикада қишлоққа кўп эътибор берилмоқда. Кичик корхоналар ташкил этилмаган бирорта хўжалик бўлмаса керак. Етти юз минг гектардан кўпроқ суғорма ер хусусий кишиларга берилди. Шу туфайли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш анча кўпайди. Жорий йилимиз ўтган йилга нисбатан тағин ҳам самаралироқ бўлади, деб ҳисоблаш учун ҳамма асослар бор.

МУХБИР: Собиқ Совет армиясининг тегишли қисми ўтган йили Ўзбекистон назорати остига ўта бошлаган эди. Бу жараён қандай давом этмоқда? Асосан рус миллатига мансуб бўлган зобит кадрларни сақлаб қолиш учун нима қилмоқчисиз?

ПРЕЗИДЕНТ: Ўзбекистонда ҳарбий доктрина ишлаб чиқилган, парламент эса мудофаа ва қуролли кучлар тўғрисида бир қанча қонунларни қабул қилди. Зобитлар, ҳарбий хизматчиларга ҳақ тўлаш, уларнинг ижтимоий кафолати масалалари ҳал этилган. Хуллас, респубика армиясидан кетишга интилаётганлар йўқ.

Қўмондон кадрлар тайёрлаш учун Ўзбекистонда учта ҳарбий билим юрти бор. Уларда таълим олиш учун турли миллатга мансуб кишилар ўқишга кирмоқда, аммо маҳаллий миллат ёшлари орасида ҳарбий касбни эгаллашга интилиш сезиларли даражада кучайди. Шу билан бир вақтда бизнинг армиямиз Россияда ишлаб чиқарилган қурол-яроғлар билан таъминланади. Унинг энг яхши анъаналарини қабул қилиб олади. Шу сабабли Россия армияси билан мустаҳкам алоқа қилиб турибмиз ва қилаверамиз.

Биз катта армия тузмоқчи эмасмиз. Мен Ўзбекистоннинг хавфсизлигини таъминлаш махсус зоналарини барпо этиш тегишли умумий шартномаларни тузиш билан боғлиқ иш деб биламан. Россия Марказий Осиёда хавфсизликнинг гарови бўлиши керак — менинг фикрим шундай.

МУХБИР: Президент жаноблари, собиқ Иттифоқнинг Жанубий республикаларидан Ғарбга наркотик моддалар оқиб боряпти, деб хавотир олинмоқда. Сиз бундай бўлмаслигига кафолат бера оласизми?

ПРЕЗИДЕНТ: Яхши савол. РАТА-ТАССнинг Париждаги мухбири «Монд» газетасига таяниб, гўё Ўзбекистонда наша етиштириш одат тусига кирмоқда, деб хабар қилганини яқинда эшитиб қолдим. Бундан ҳам бемаъни гапни тасаввур этиб бўлмайди. Биз яқин вақт ичида Интерполга аъзо бўлиб кирмоқчимиз. Бу мўътабар халқаро ташкилот асосан бангфурушлик соҳасидаги жиноятчиликка қарши курашаётгани сизларга маълум. Ўзбекистонда наша етиштиришга қарши шафқатсиз кураш олиб борилмоқда. Биз «оқ ажал» Покистондан, Афғонистондан, бошқа мамлакатлардан Европага бизнинг худудимиз орқали ўтмаслиги учун ҳамма чораларни кўряпмиз. Бу соҳадаги саъй-ҳаракатларимиз беҳуда кетмаяпти. Масалан, яқинда божхона ходимлари ёнғоқ деб ёзиб қўйилган контейнерларни очиб текшириб кўришди. Аслида бу контейнерларда чиройли халтачаларга жойланган юзлаб килограмм наркотик моддалар бор экан.

Биз наслимиз соғлом бўлишини таъминлашни ўзимизга буюк мақсад қилиб олдик. Дунёда биринчи бўлиб Ўзбекистон «Соғлом авлод учун» деган икки даражали орден таъсис этди. Бизнинг вазифамиз — энг ривожланган мамлакатлар қаторига чиқиб олиш. Жисмоний, маънавий, моддий жиҳатдан соғлом авлодсиз бунга эришиб бўлмайди. Шунинг учун Ўзбекистонда бангфурушликка, жиноятчиликка қарши олиб борилаётган шафқатсиз курашни авваламбор ўзимизнинг порлоқ келажагимиз учун кураш деб биламан.

Биз турли мамлакатлардаги бангфурушликка қарши кураш соҳасидаги мутахассислар билан яқиндан ҳамкорлик қилибгина қолмай, уларнинг тажрибасини ўрганишимиз ва Интерполга киришимизни тезлаштиришимиз керак.

МУХБИР: Президент жаноблари, сизнинг мамлакатингизда ислом дини қонун-қоидалари тикланиши яққол намоён бўлмоқда. Айни вақтда сиз Ўзбекистондаги барқарорлик учун ислом ақидарастлиги энг катта хавф эканини бир неча бор айтдингиз. Рисоладагидек ислом билан барқарорлик ва тинч турмушни бузадиган жангари ислом ўртасида чегара борми?

ПРЕЗИДЕНТ: Бултур мен асосий дини ислом бўлган кўпгина мамлакатларга бориб келдим. Маккаи Мукаррамада, Мадинаи Мунавварада, Эронда, Малайзия, Индонезия, Покистон, Мисрда бўлдим.

Ислом дини мутаассиб дин эмаслигига имоним комил. Қуръонни яхши билган киши бу илоҳий китобда инсонпарварлик, тинчлик, осойишталик ва бошқа динларга муроса билан қараш тарғиб қилинишини жуда яхши билади. Мен мусулмон мамлакатларининг ислом динига ихлосманд раҳбарлари билан учрашдим. Уларнинг ҳаммалари мутаассибликни, экстремизмни қоралайдилар. Ислом дини инсонни гуноҳлардан фориғ қилишига ишонаман. Ҳар бир киши муқаддас нарсага ишонмоғи керак. Қўпол сўз билан айтсам, кечирасиз-у, шунга ишончи йўқ киши ҳайвонга ўхшайди. Буюк файласуфимиз Аҳмад Яссавий шундай фикрларни билдирганлар.

Шу сабабли одамларда динга эътиқод уйғонишини асло қоралаб бўлмайди. Бизда масжидлар тикланмоқда. Қуръон илк марта ўзбек тилига таржима қилинди. Бу бизнинг тарихимизда катта воқеадир.

Хўш, бунинг нимаси ёмон? Илгари одамлар Қуръон сураларини ёд олишарди-ю, бу китобда баён этилган гапларнинг чуқур маъносини кўпинча тушунишмас эди. Энди ҳар бир киши она тилида ислом динининг моҳиятини уқиб олиши мумкин.

Аммо мен диннинг мутаассиблик мақсадларига, экстремизмга хизмат қилишига бутунлай қаршиман. Мисрда содир бўлаётган портлашларга, қўшни Тожикистонда рўй берган фожиаларга йўл қўйиб бўлмайди! Чунки Мисрда ҳам, Тожикистонда ҳам битта мақсад—муқаддас ислом динидан фойдаланиб, ёвуз ниятли кимсалар ва кучлар ўз манфаатларига эришмоқчилар. Мансабпараст ва амалпарастлар одамларнинг динга бўлган ихлоси, муқаддас ишончи, пок умидларидан ўз ғаразли мақсадлари йўлида фойдаланяптилар. Тожикистон мисолида худди шундай ғаразли режалар учун қанча-қанча бегуноҳ инсонларнинг умрини ҳазон қилиб, ҳеч кечирилмайдиган қурбонларга олиб келинганини кўриш мумкин.

Мавриди келганда шуни айтиб ўтмоқчиман: афсуски, бу борада оммавий ахборот воситалари, жумладан, «Останкино» телевидениеси жуда хунук роль ўйнади. Унинг мухбирлари тоғдан тушиб келган кишиларни «ислом демократлари» ва улар партократияга қарши курашмоқдалар, деб атади. Аммо ҳеч ким Душанбедаги Шоҳидон майдонида турган кишиларга катта пул тўланганини айтгиси келмади. Кейин нима бўлгани ҳаммага маълум — минглаб бегуноҳ кишилар ҳалок бўлди, беҳисоб қон тўкилди. Бунинг учун демократия Тожикистонда бир ниқоб сифатида керак эди. «Демократлар» ҳокимиятга етиб борганларида, автоматлар ишга солинганида шиорлар улоқтириб ташланди.

Ибратли бир мисол. Тожикистон Демократик партиясининг раиси Шодмон Юсуф Тожикистондаги русларни гаровга ушлаб турилган бандилар деди. Ақидапарастлар ҳатто мактаб ўқувчиларини гаровга олишдан ҳам қайтмадилар. Шунда ҳам уларни демократлар деб аташди...

Ҳамиша ҳам бузиш осон, янги уй қуриш анча мураккаб. Шунинг учун ҳам ислом ақидапарастлиги Ўзбекистонга хавф соляптими — деган саволга: хавф соляпти, деб жавоб қайтаришим мумкин. Айниқса, биз эркин демократик давлат қураётган ҳозирги пайтда ҳар қандай шаклдаги ақидапарастлик мақбул эмас деб ҳисоблайман.

МУХБИР: Ислом ақидапарастлигига муносабатингиз қандай? Жаноб Президент, ақидапарастликнинг таъсири Ўзбекистонга ҳам тарқалади, деб ҳисоблайсизми?

ПРЕЗИДЕНТ: Назаримда, «ақидапарастлик» тушунчасининг ўзи кенг қамровлидир. Ислом ақидапарастлиги бор, коммунистик ақидапарастлик бор... Булардан иккови ҳам бизга мақбул эмас. Бу ўта номаъқул оқимлар чинакам демократик жамият қураётган давлат учун сира тўғри келмайди. Ўзбекистонда ислом ақидапарастлиги хавфи бор ва бу хавф ортиб бормоқда. Мен мазкур масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Сиз демократик матбуот вакилларисиз, сиз ўз Конституциясида озодликни олий қадрият деб эълон қилган мамлакатларнинг фуқаросисиз, лекин мен саволингизга савол билан жавоб бермоқчиман: Сиз ақидапарастлик, экстремизм билан курашмоқ йўлида биз билан биргамисиз?

Бу ерда мухолифчилар эслатиб ўтилди. Ўзбекистонга ёрдам бериш тўхтатилсин, деб жар солаётган ана шу мухолифатга тушуниш мумкинми? Буни қарангки, ана шу мухолифчиларнинг фикрича, гўё Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бузилаётган эмиш. Айни вақтда ҳар бир ақли расо киши шу нарсани англаб турибдики, бизнинг юртимизда жуда жиддий, жуда катта аҳамиятга молик масала, яъни Ўзбекистонда ақидапарастлик ва экстремизм ғолиб келадими ёки йўқми, деган муаммо ҳал этиляпти. Нима учундир шу масала бу ерда тилга олинмади. Сиз эса демократиянинг жарчилари бўлсангиз, бизга бу курашда ёрдам беринг. Қаддимизни ростлаб олишга кўмаклашинг. Навбатдаги ваҳшийликка қарши жамоатчилик фикрини вужудга келтиринг, сўзларимнинг мағзини чаққанда инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва бошқа шунга ўхшаш масалалар хусусида турлича талқинлар келиб чиқиши мумкин албатта. Бу мавзу хусусида баҳслашиш, исбот-далиллар келтириш ҳам мумкин. Аммо сиздан шуни сўрамоқчиман: Осиё дунёсида Ўзбекистон тақлид қилиши мумкин бўлган бирон-бир идеал демократик давлатни айтиб бера оласизми?

МУХБИР: Ахир сиз Туркиянинг тараққиёт моделини маъқул кўрасиз-ку.

ПРЕЗИДЕНТ: Ҳа, бу биз учун иқтисодий юксалиш моделидир. Лекин мен ушбу модел демократик тараққиёт модели деган эмасман. Бу ҳар хил тушунчалардир. Лекин мени авторитаризм хусусида, сиёсатдаги қаттиққўллик хусусида танқид қилишадиган бўлса, баҳслашишга тайёрман.

Ҳолбуки, танқид қилиш, маслаҳат бериш жуда осон. Биз эргашишимиз лозим бўлган идеал демократия намуналарини бирма-бир санаб берингчи? Америкада, Германияда демократияни қарор топтириш учун неча йил керак бўлди? Ўша Қўшма Штатларни олайлик. Сан-Францискода Форс кўрфазидаги урушга қарши чиқаётган минг-минглаб одамларни бир куннинг ўзидаёқ ҳибсга олмоқдалар. Журналистлар бу демократиянинг бузилиши деб айтишмаяптику? Аксинча кўчага чиққан одамлар давлат тузумининг душманлари деб кўрсатилмоқда. Буни рисоладаги аҳвол деб бўладими?

МУХБИР: Республикада сўнгги вақтда рўй бераётган ижобий силжишлар Ўзбекистонда яшаётган корейсларга ҳам дахлдордир. Ўзбекистон раҳбарияти маданият марказини тузишга, анъаналар ва урф-одатларнинг тикланишига ёрдам берди. Лекин бизни Корея Республикаси билан ўзаро алоқалар қандай ривожланмоқда, деган савол ҳам ҳаяжонга солиб турибди.

ПРЕЗИДЕНТ: Мен ўтган йили Корея Республикасига сафар қилган эдим. Ушбу сафар ҳозирнинг ўзидаёқ, аввало, иқтисодий соҳада ижобий натижалар беряпти. Бизнинг ташқи савдо ташкилотларимиз Кореянинг бир қанча етакчи фирмалари, шу жумладан «Дэу» ва бошқа фирмалар билан амалий муносабатлар ўрнатди. Энг юқори даражада давлатлараро муносабатлар ҳақида сармояларни ўзаро муҳофаза қилиш негизлари тўғрисида ва бошқа масалалар хусусида ҳужжатлар имзоланди. Энг муҳими — ана шу шартномалар Ўзбекистонда ҳам, Корея Республикасида ҳам хайрихоҳлик билан кутиб олинганидир. Демак, биз тўғри йўлдан бормоқдамиз. Жамоатчилик фикрига таяниб, худди ана шу йўлдан илгарилаб бораверамиз.

(Давоми учинчи бетда).

Ислом КАРИМОВ:

„ЎЗБЕКИСТОННИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКЛИГИГА ИШОНЧИМ КОМИЛ!“

(Давоми. Боши биринчи ва иккинчи бетларда).

Аммо бу муносабатларда иқтисодий жиҳат билан бир қаторда миллатга дахлдор сиёсий жиҳатни ҳам назарда тутиш лозим. Ўзбекистонда бошқа миллатлар вакиллари қатори икки юз минг корейс ҳам яшамоқда. Биз улар ўзларини худди ватанларидагидек ҳис этишлари учун ҳамиша ҳаракат қилиб келмоқдамиз. Ўзбекистонда яшаётган барча кам сонли миллатлар ҳақида ғамхўрлик қилиш лозимлиги республиканинг асосий қонунида ҳам ёзиб қўйилган.

МУХБИР: Тожикистонда ўзбек қўшинлари борми, авиациянгиз қўзғолончилар позицияларини бомбардимон қилишда қатнашдими?

ПРЕЗИДЕНТ: Очиғини айтсам, «қўзғолончилар» деган сўз менга номақбул. Ҳозир Тожикистонда кескин сиёсий кураш бормоқда. Шу кураш оқибатида фуқаролар уруши бошланиб кетгани жуда ачинарлидир. Бу урушнинг қўшни республикалар ҳудудига тарқалиб кетишидан худонинг ўзи асрасин. У ҳолда салбий жараённи тўхтатиб қолиш жуда мушкул бўлади. Бу масалада ҳеч ким четда турмаслиги керак.

Шу ўринда бир савол қалқиб чиқади: чегарадош мамлакатларда жанговар тузилмалар тайёрланаётган, Тожикистонга Эрон, Покистон, Саудия Арабистони, Афғонистондан қурол етказиб берилаётган экан, хўш, шундай шароитда Тожикистон ўз чегараларини ўзи ҳимоя қила оладими? Ўзбекистон биродаркушлик урушига чек қўйиш учун имкони бўлган барча ишларни қилмоқда. Аммо халқаро жамоатчилик ҳам бу ўринда ўз сўзини айтиши керак. Жумладан, сиз — журналистлар ҳам ўз сўзингизни айтишингиз лозим. Тожикистондаги вазият ақл бовар қилмайдиган оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Буни албатта ҳисобга олиш лозим бўлади. Чегарадаги кучлар ҳисобга олинмаса, Тожикистон ерида Ўзбекистон фуқароси бўлмиш биронта ҳам қуролли аскар йўқ.

МУХБИР: Президент жаноблари, Сиз ўз сўзингизда Россиядаги парокандаликдан хавфсираётганингизни айтиб ўтдингиз. Бу республикада шу яқин орада воқеалар қандай кечади деб ўйлайсиз?

ПРЕЗИДЕНТ: Ростини айтсам, шундай савол берилишини кутган эдим. Буни долзарб савол деб ўйлайман. Мавриди келиб, биз Борис Ельцин билан Москвада икки давлат ўртасида шартнома имзолаганимизда, мен: Ўзбекистон Россиясиз ўз келажагини тасаввур эта олмайди деган эдим. Дарвоқе, ҳақиқатан ҳам шундай: икки томоннинг иқтисодий равнақини ўйласак, бу алоқаларни узиб ташлаш мумкин эмас.

Айни вақтда Россияда олағовур жараёнлар кечмоқда. Сиз, журналистлар Россиядаги сиёсий, конституцион тангликдан яхши хабардорсиз, иқтисодий беқарорлик сабабли бу танглик яна ҳам оғирлашмоқда. Назаримда, юқорида санаб ўтилган кўп воқеалар шу боисдан ҳам содир бўлмоқдаки, баъзи кимсалар ислоҳот барбод бўлгани учун жавобгарликдан қочмоқчилар. Сиёсий олишув авж олиб кетган вақтда иқтисодий соҳада йўл қўйилган камчиликларни босди-босди қилиб юбориш осонроқ-да.

Бир вақтлар мен Горбачевга бошланаётган ўзгаришлар ҳусусида савол бериб, қайта қуришнинг концепцияси борми ўзи, деб сўраган эдим. Бундай савол берилганида ҳамиша унинг жаҳли чиқиб: «сизга ўзи қанақа концепция керак, Наполеон уруш бошлар экан, аввало майдонга тушиш керак, ким ғалаба қилишини кейин кўрамиз дерди», деб жавоб берарди. Назаримда, ҳали яқингачаям 300 миллион одам яшайдиган жуда катта мамлакатда бундай ёндошувга йўл қўйиб бўлармиди? Россиядаги иқтисодий тангликнинг сабабларидан бири шуки, аниқ-равшан концепция, ислоҳотларнинг собитқадам дастури йўқ.

Хўш, мен кўпроқ нимага мойилман? Мен Россиядаги ислоҳотлар муваффақиятли бориши учун демократия тарафдориман. Чунки биз бундан ниҳоятда манфаатдормиз. Агар Россия Федерациясидаги ислоҳотлар охирига етказилмаса, агар диктатура ҳокимият тепасига келса, бу албатта бизга ҳам ўз таъсирини ўтказади. Шу боисдан ҳам биз Ўзбекистоннинг мустақиллигига хавф солиши мумкин бўлган таҳдидни аниқ-равшан тасаввур этиб турибмиз. Биз Борис Ельцин барча партиялар ва ҳаракатлар билан иттифоқ тузишини истар эдик. Фақат шу тақдирдагина сиёсий олишувлар иқтисодий тараққиётга зиён-заҳмат етказишини, Россия устида пайдо бўладиган хавф-хатарни бартараф этиш мумкин.

Шуни таъкидламоқчиманки, Ельцин ўз йўлига тузатишлар киритиши керак.

МУХБИР: Жаноб Президент, учрашув учун, саволларимизга шу қадар батафсил жавоб берганингиз учун катта раҳмат. Биз Ўзбекистон журналистлар уюшмасидаги ҳамкасбларимизга ана шу учрашувни ўтказишда кўрсатган саъй-ҳаракатлари учун миннатдорлик билдирмоқчимиз...

ПРЕЗИДЕНТ: Жаноб Марко Полити, маъзур тутинг, ўзингиз савол бермайсизми?

МУХБИР: Бажонидил. Сиз Россия мазкур минтақа хавфсизлиги учун кафолат бўлиши керак деб айтдингиз. Ельцин эса Россия собиқ Совет Иттифоқидаги тинчлик учун кафолат бўлиши керак деган эди.

ПРЕЗИДЕНТ: Саволингизга тушундим. Ҳозир мустақил бўлган Ўрта Осиёдаги барча республикалар Россия билан чамбарчас боғланган. Фақат иқтисодий жиҳатдангина эмас, аввало, хавфсизлик нуқтаи назаридан ҳам боғланган. Ўзаро алоқаларимиз жуда мустаҳкам. Ўзбекистонда бир миллиондан кўпроқ руслар яшамоқда. Агар бутун минтақа миқёсида оладиган бўлсак, бундан анча кўп. Маънавий қардошлик ҳам бизни боғлаб турибди. Мен амалиётчиман, шу боисдан ҳам бизнинг манфаатларимиз билан Россиянинг манфаатлари чамбарчас боғлиқ деб ҳисоблайман. Россия ўзининг куч-қудрати билан Марказий Осиё хавфсизлигининг кафолати бўлиши керак. Лекин битта шарт билан: ўзининг мустақиллигини ҳурмат қиладиган давлат бошқаларни ҳам истиқлол йўлидаги қадамларига кўмаклашиши зарур. Бошқача бўлиши мумкин эмас. Бизда мустақил армия бўлган тақдирда ҳам улар Россия армияси билан дўст бўлади, албатта. Мен Россиянинг келажагига ишонаман ва жами орзуларимизнинг ушалишини унинг юксалиши билан боғлайман. Бу давлат албатта илғор марраларга чиқади, биз ҳаммамиз биргаликда кўп ютуқларни қўлга киритамиз.

МУХБИР: Ташаккур. Биз бу ошкора мулоқотни узоқ вақт эслаб юрамиз.

Хомашё эмас, тайёр маҳсулот савдосини ўрганайлик

ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАНИ ҚАЙТА ИШЛАШ ВА ПАХТА МАҲСУЛОТИНИ СОТИШ ДАВЛАТ-АКЦИОНЕРЛИК АССОЦИАЦИЯСИНИНГ ТАЪСИС СЪЕЗДИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг «Ўзбекистон келажаги буюк давлат» рисоласида «Собиқ марказ» Ўзбекистонни, бутун Ўрта Осиёни хом ашё манбаи сифатида сақлаб қолиш мақсадида ўтказиб келган сиёсатнинг оқибатларини бартараф этиш учун ҳали кўп иш қилиш керак бўлади. Ҳозирча республика беҳисоб хом ашёни тайёр маҳсулотга айлантириш, уни сақлаш, ташиш ва сотиш учун зарур қувватларга, замонавий технологияга эга эмас... Бир вақтлар Иттифоқда Ўзбекистон четга маҳсулот чиқариш ҳажми жиҳатидан учинчи ўринни эгаллар эди. Тўғри, бу улушнинг катта қисми пахта экспортига тўғри келарди. Экспортнинг бундай йўналишини сақлаб қолиш биз учун мақбул эмас. Бу ҳолни чуқур англашимиз керак: четга бу қадар кўп пахта сотиш республикамизда тўқимачилик ва енгил саноат ривожи кўзланган даражага етгунча давом этиши мумкин. Биз барча тараққий топган ва маърифатли мамлакатлар каби пахта билан эмас, аввало тайёр маҳсулот билан савдо қилишимиз зарур», деб таъкидланган.

Ўтган йилнинг ноябрь ойида республикамиз Президенти томонидан «Ўзбекистон Пахтани қайта ишлаш ва пахта маҳсулотини сотиш давлат-акционерлик ассоциациясини ташкил этиш тўғрисида» Фармон қабул қилинганлиги республикамизни ривожланган мамлакатлар даражасига етказиш йўлидаги ғоят муҳим одимлардан бири бўлди. Ушбу ҳужжатда Ўзбекистон иқтисодиётининг етакчи тармоғида ягона илмий-техникавий сиёсат ўтказиш, жаҳон талабларига мос келадиган маҳсулотлар етказиб берилишини таъминловчи замонавий технологияни кенг жорий этиш, барча жабҳаларда иқтисодий муносабатларни такомиллаштириш сингари долзарб вазифалар белгилаб берилган. Таъсис съезди делегатлари тармоқ олдига қўйилаётган талабларга тўла-тўкис жавоб бериш, Ўзбекистоннинг жаҳон бозоридаги бугунги кунда асосий маҳсулоти ҳисобланган пахта толаси сифатини тобора яхшилаб бориш хусусида қимматли фикр-мулоҳазаларни билдирдилар, соҳани тараққий эттиришнинг муҳим йўналишларини белгилаб олдилар.

Таъсис съезди кун тартибига киритилган барча масалалар ишчанлик ва талабчанлик асосида атрофлича муҳокама қилинди. Тармоқ ходимларининг 1992 йилги иш якунлари ва 1993 йилдаги вазифалари юзасидан маъруза қилган республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқаруви раисининг ўринбосари Икром Акбарович Мақсудов асосий техник-иқтисодий кўрсаткичларни таҳлил этиб, белгиланган топшириқлар муваффақиятли адо этилганлигини таъкидлаган ҳолда корхоналар фаолиятидаги имкониятларга, ечимини кутаётган муаммоларга атрофлича тўхталди. 1992 йили корхоналардан 1 миллион 462,2 минг тонна пахта толаси жўнатилди. Шу жумладан, 631,8 минг тоннаси чет элга юборилди. Режада белгиланганидан 24 миллион сўмлик кўп, ҳаммаси бўлиб 60 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди. Ўтган йили тармоқда режадагидан 63,5 миллион сўмлик кўп фойда кўрилди.

Соҳада ишга солинмаган имкониятлар, ҳал қилиниши лозим бўлган муаммолар ҳам анчагина. Жумладан 1992 йили тармоқдаги 14 та корхонада тола чиқиши режада белгиланганидан кам бўлди. Шунинг оқибатида 10,2 минг тонна хом ашё ортиқча сарфланишига йўл қўйилди. Асака-2, Хўжаобод, Пахтакор, Учтепа, Зирабулоқ, Митан пахта тозалаш заводлари шундай корхоналар қаторига киради. Хом ашёни сақлаш, қуритиш-тозалаш ва қайта ишлаш жараёнларида камчиликларга йўл қўйиш оқибатида пахта толасининг паст навларга белгиланган меъёрдан ортиқча ўтказилиши тармоқдаги энг жиддий нуқсон ҳисобланади. Бундай ҳолатлар кўзда тутилмаган зарар кўрилишига олиб келади. Наманган вилоятидаги «Гулбоғ» пахта тозалаш заводида худди шу сабабга кўра 1992 йили 23,5 миллион сўм, Самарқанд вилоятидаги Зиёвуддин пахта тозалаш заводида 9 миллион сўм, Чустдаги корхонада 3,9 миллион сўм зарар кўрилди.

Маърузачи ва муҳокама чоғида сўзга чиққанлар — Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудий давлат-акционерлик бирлашмаси бошқаруви раиси Т. Палуашев, республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқарма бошлиғи М. Ҳ. Қурбонов, Сирдарё вилояти давлат-акционерлик бирлашмаси бошқаруви раиси С. Исмоилов, Асака-2 пахта тозалаш заводи раҳбари Ш. Эгамбердиев, республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқарма бошлиғи Р. И. Муфазалов, «Хлопкопром» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Э. Мақсудов, республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқарма бошлиғи А. Ваҳобов ва бошқа ўртоқлар корхоналарнинг молиявий аҳволини яхшилаш, иқтисодий муносабатларни такомиллаштириш, маданий-маиший ҳамда ишлаб чиқариш аҳамиятига молик бинолар қуришни жадаллаштириш, доимо ўзгариб турувчи жаҳон бозорининг ўзига хос хусусиятларини ўзлаштириш, бошқа кўпдан-кўп масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар, соҳани ривожлантиришга доир қимматли таклифларни киритдилар. Жумладан, республикамиз мустақил давлат сифатида оёққа тураётган ҳозирги пайтда тармоқда кўп ишлатиладиган металл тасма, ўров сими, брезент сингари ресурсларни Ўзбекистоннинг ўзида тайёрлашни йўлга қўйиш масаласи ўртага ташланди. Чунки улар ҳозиргача Япония, Венгрия сингари давлатлардан эркин алмаштириладиган валюта ҳисобига сотиб олинмоқда. Агар юқорида таъкидланган буюмлар ўзимизда тайёрланса, валюта ҳисобига бошқа зарур нарсаларни сотиб олишга имконият туғилган бўлур эди. Бу йўналишда дастлабки тадбирлар кўрилаётганлиги таъкидлаб ўтилди.

Таъсис съездида сўзга чиққан республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқарма бошлиғи Ю. Г. Данилов тармоқда капитал маблағларни ўзлаштириш, асосий фондларни ишга тушириш, қурилиш-монтаж ишларини жадаллаштириш асосида маданий-маиший, ишлаб чиқариш аҳамиятига молик иморатларни барпо этиш ишларини жадаллаштириш юзасидан кўпгина фикр-мулоҳазаларни билдирди. Хусусан у илгари вилоят бирлашмалари ҳузурида механизациялашган кўчма колонналар бўлганлигини, уларнинг кучи билан катта миқдорда бунёдкорлик ишлари амалга оширилганлигини таъкидлаб, шундай ташкилотларни қайта тиклаш зарурлигини съезд делегатлари эътиборига ҳавола қилди.

Анжуман иштирокчилари тармоқ ходимлари зиммасига 1993 йилда ғоят масъулиятли вазифалар юклатилганлигини, бу йил хорижий давлатларга 720 минг тонна пахта толаси жўнатиш зарурлигини, паст навли хом ашёларни қайта ишлашни йилнинг биринчи чорагида ниҳоясига етказиш лозимлигини таъкидладилар. Шунингдек, ишлаб чиқариш билан маҳсулотни жўнатиш ўртасида энг мақбул мутаносибликни вужудга келтириш, қабул қилиб олинган хом ашё бир маромда қайта ишланишини таъминлаш, бу юмушни июль ойида якунлаш муҳим аҳамиятга эга эканлиги уқтириб ўтилди. Иш шундай йўсинда ташкил этилса, ишчи-хизматчилар ва инженер-техник ходимларнинг йил бўйи банд бўлишига эришилади, хом ашёни қайта ишлашда шошма-шошарликка йўл қўйилмайди, корхоналарни баравари бир пайтда эмас, балки навбати билан таъмирлаш учун имконият яратилади.

Ўзбекистон Пахтани қайта ишлаш ва пахта маҳсулотини сотиш давлат-акционерлик ассоциациясининг таъсис съездида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков қатнашди ва нутқ сўзлади.

Таъсис съездида республика давлат-акционерлик ассоциацияси Кенгаши аъзолари, тафтиш комиссияси сайланди, бошқа муҳим ҳужжатлар тасдиқланди. Эркул Зикриёевич Зикриёев Ассоциация бошқарувининг раиси, Рустам Хусниевич Туробов унинг биринчи ўринбосари, Икром Акбарович Мақсудов эса раис ўринбосари этиб сайланди.

Анжуман ниҳоясида республика давлат-акционерлик ассоциацияси бошқаруви раиси Э. Зикриёев сўзга чиқиб, тармоқ раҳбарлари таркибига сайланганлар зиммасига ғоят катта масъулият юкланганлигини таъкидлаб, билдирилган ишончни оқлаш учун билим, тажриба ва куч-ғайратни сафарбар этиб ишлаш зарурлигини уқтириб ўтди. У тармоқ корхоналарида, ташкилотларида ва муассасаларида ҳозирги пайтда 70 минг ишчи, инженер-техник ходим ва хизматчи меҳнат қилаётганлигини, республика ялпи маҳсулот ҳажмида соҳанинг улуши 25—30 фоизни ташкил этаётганлигини, бу эса Ўзбекистон иқтисодиёти етакчи тармоғи олдига келажакда янада катта вазифалар юклаяжагини алоҳида таъкидлади. Тармоқ раҳбари барча анжуман иштирокчилари номидан тармоқ ходимлари ўз муваффақиятларини йилдан-йилга кўпайтириб бориб, Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшажакларини изҳор этди.

С. САИДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

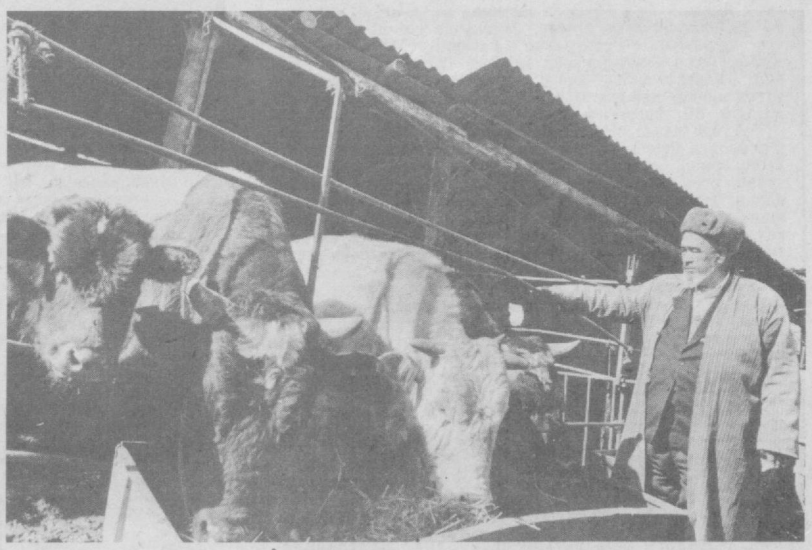

ШАХСИЙ ХЎЖАЛИК БАРАКАСИ

Қамолхон бобо нафақага чиқди. Зерикди, ишлаб юрган одам эмасми, ичи қизиди, ўйлаб-ўйлаб фермер бўлишга аҳд қилди. Директор ҳам отанинг ташаббусини маъқуллади. Бу гапнинг бўлганига ҳам ўн йилдан ошиб қолди. Эндиликда бобонинг шахсий хўжалигида бир пода қорамоли бор. Ўтган йил у 23 тонна гўшт топширган бўлса, шу йилнинг биринчи уч ойлигида 3,5 тонна гўшт топширди. Бундан ташқари фермернинг 22 бош сигири бўлиб, ҳар йили улардан 20 бош бузоқ олади.

СУРАТДА: фермер Қамолхон бобо Қомилов.

И. ХЎЖАЕВ (ЎзА) олган сурат.

НАВРЎЗГА ПЕШВОЗ

ЭНГ БУЮК ИНЪОМ

Наврўз байрами жуда катта маъно ва мазмунга эга бўлган халқ шодиёнасидир. У нафақат янги йил, янги куннинг бошланиши, балки табиатнинг янгиланиши билан ҳам узвий боғлиқ байрам ҳисобланади. Она замин шу куни қишнинг залворли юкидан фориғ бўлиб, қаддини ростлайди, элга қут-барака, ризқ-насиба бағишлайди. Қишнинг мудроқ уйқусидан уйғонган барча паррандаю дарранда, ҳайвонлару тирик жон ҳаракатга келади. Наврўз кунлари, одамлар қиш бўйи қилган ишларига якун ясаб, янги йил режаларини тузадилар. Орзу-умид чечаклари япроқ ёзади. Ҳамма жойда яшашга иштиёқ, келажакка интилиш барқ уради. Бободеҳқонлар баҳорги ишларга бутун жиҳозларини тахт қилиб қўядилар. Наврўз нафаси келиши билан барака уруғларини сочадилар.

Наврўз нафақат янгиланиш, балки ўзлигимизни англаш, ёру дўстларимиз қадрига етиш, шукроналик билан юриш байрамидир. Кексаларимиз ушбу табаррук кунларга етказгани учун қутлуғ ниятлар билан дуога қўл очадилар. Бу шукроналикда гап кўп, у одамларни инсоф ва диёнатга, ҳалоллик ва виждонликка ундайди. Бир-бирига меҳрибон бўлишликка чорлайди. Меҳр-оқибатли бўлишни эслатади.

Наврўз арафасида беморларни кўриш, уларга далда бериш каби удумларимиз бор. Худди шундай кунларнинг бирида Қашқадарёга борган эдим, отам: «Авлоқулни кўриб келсанг бўларди, аҳволи ёмон» деб қолдилар. Ҳеч қанақа қариндошлиги бўлмаса ҳам мен Авлоқул ака Боймуродовни «тоға» дер эдим. Тоғанинг аҳволи биз тасаввур қилгандан кўра оғирроқ экан. Ҳатто гапиришга ҳам ҳоли йўқ. Бундай вақтда таскин бериш учун сўз тополмай қолар экансан. Чунки Самарқанд шаҳридаги мутахассис шифокорлар «одам бўлмайди» деб жўнатиб юборишганлигини эшитиб, биз ҳам умидимизни узгандик.

Лекин менда қандайдир жасорат, тасалли беришга иштиёқ пайдо бўлди. Ширин сўзлар топишга ҳаракат қилдим. Мажбурдан бўлса ҳам икки қошиқ сут ичирдим. Фақат сут ва сут истеъмол қилишлигини таъкидлаб, қорни оғриса чидашликка даъват этдим. Эртасига яна хабар олсам сал тетикроқ, руҳиятини кўтаришга уриниб, болалари ёш эканлигини таъкидладим, кечагидан дуруст бўлаётганига ўзида ҳам ишонч ҳосил қилдим.

Ташқаридаги сўрига жой қилишликни айтиб, Авлоқул тоғани кўтариб олиб чиқдик. Тоғанинг асли касби-кори қассоб бўлганлиги сабабли гап орасида «насиб бўлса кейинги келганимда қўйни ўзингиз сўясиз», деб қистириб ўтдим. Хулласи калом, тўртинчими, бешинчими кундан бошлаб унда яшашга умид уйғотишга муваффақ бўлдик. Баҳор фаслидаги тоғ ҳавоси, янги соғилган сигир сути ва шифокору табибларнинг муолажаси хайрли натижа бериб, тоға соғая борди. Бир ҳафта—ўн кундан кейин ўзи ташқарига чиқиб, ҳовлини айланадиган бўлди. Қариялар «Тангрининг марҳамати кенг, Авлоқулни қайтиб берди» деб умидга умид қўшиб, соғайишига ишончни мустаҳкамлашди. Натижа биз кутгандек бўлди, ҳозир у киши отдек юрибдилар. Ана сизларга умидворликнинг кучи. «Ҳеч қайси табиб толиққан вужуд ва азоб чеккан қалб учун, — деб таъкидлайди австриялик адиб Стефан Цвейг, — умидчалик дори топиб беролмайди».

Наврўз байрамининг қамрови кенг, маъно ва мазмуни чексиз. Шу куни оламдан ўтганларни эслаб, ҳилхоналар зиёрат қилинади, марҳумларнинг барҳаёт руҳи-покларига таъзим бажо келтирилади. Табаррук аждодларимизнинг мангу манзилгоҳлари орасталанади. Ҳа, ўтганларни эслаш савоб, тирикларнинг қадрига етиш ҳам қарз, ҳам фарздир, азизлар.

Наврўз кунлари арафасида ариқ ва ҳовузлар тозаланади, ниҳоллар ўтқазилади, гулзорлар, боғ-роғлар барпо этилади. Кўплаб савобли ишлар қилинадики, бариси яхши, барчаси тарбия воситасидир.

Бу йилги Наврўз арафасида хизмат юзасидан Самарқандга боришга тўғри келиб қолди. Биз кооператив институтининг ректори, Ўзбекистон Республикаси халқ ноиби, профессор Эркин Норматович Хўжаев ҳамроҳлигида олий илмгоҳ ҳовлисини айландик. Чиннидек ярақлаган йўлаклар, таглари чопилиб эртаиндин очиламан деб турган турфа гулзорлардан кўнгил қувониб, диллар равшан тортди. Дарахтлар тартибга келтирилиб, гўё шодиёна бошланишига интизордай ажиб бир таровват тарқатади. Бино ичи ҳам саришта, тартибли, бир сўз билан айтганда рисоладагидек. Буларнинг ҳаммаси талабаларнинг Наврўз арафасидаги ҳашари мевасидир.

Қадим-қадимдан Наврўз инсониятга мурувват кўрсатиб, она заминга ва табиатга ўта зўр муҳаббат, чуқур эътиборли бўлиш, раҳм-шафқат ва саховат кўрсатиш, тупроғини кўзга суртиб, муқаддас билишга чорлаб келган. Шу кунлари фақат яхшилик, эзгуликлар ҳукмронлик қилган. Одамларнинг танига қувват бўладиган сумалаклар ҳам Наврўз шарофатидандир. Наврўзда пазандалар маҳоратини намойиш қилиб, лаззатли таом пиширади, дорбозлар томоша кўрсатишади. Йил давомида тўпланиб қолган ғуборлар ювиб ташланади.

Наврўз халқимизнинг, айниқса ёшларимизнинг тарбиясига катта таъсир қилади. Улардаги инсонпарварлик, ватанпарварлик ҳис-туйғуларини оширади. Айниқса, кексалар катта жавобгарликни ҳис қилган ҳолда Наврўз байрамига тайёргарлик кўрадилар. Чунки улар мана шу баҳорнинг уйғонишига кўп нарса боғлиқ эканлигини ҳаётий тажрибаларда синаб кўрганлар, англаганлар. Шунинг учун ҳаром-харишни аралаштиришга сира йўл қўймайдилар. Тоза кийим-кечакларини кийиб, ўзларини ҳам обдон поклайдилар. Наврўзни қарши олишга тайёргарлик Тангрининг энг буюк инъомларидан деб биладилар.

Ушбу байрам арафасида гина-кудуратлар унутилади, фисқу фасоддан холи бўлинади. Кўнгилсиз воқеалар, турли хил даҳмазалардан фориғ бўлиш учун ҳаракат қилинади.

Ҳа, Наврўзнинг ўзи қутлуғ, унга тайёргарлик эса шарофатлидир. Шу куни кўзни қувонтирадиган, дилни хушнуд этадиган кайфият ҳамма жойда ҳукмрон бўлади. Куй-қўшиқнинг жаранги ўзгача янграйди. Ҳофизларнинг ҳониши салобатли, раққосаларнинг майин товланишидан олам яшнаб кетади. Шунинг учун ҳам инсоният бу шарофатли байрамни эҳтиётлаб, асрлардан асрларга опичлаб келмоқда, авайлаб-асрамоқда. Наврўз инсоният каби боқий, одамзот сингари ҳамиша барҳаётдир.

Мусоқул УСМОНОВ,
Тошкент молия институти тарих кафедрасининг мудири, профессор.

«АЛЛА» КЎРИГИ

Яқинда Ғузорда «Алла» айтувчиларнинг вилоят кўрик-беллашуви бўлди. Танловнинг мақсади ижрочилик маҳоратини ривожлантириш, бу қўшиқ билан боғлиқ урф-одатлар, маросимларни тиклаш, унутилаётган она аллаларига қайта жон бағишлашдан иборат эди. Наврўз байрами олдидан ўтказилган бу тадбирга вилоятнинг барча районлари вакиллари пухта тайёргарлик билан келишди.

Биз фурсатдан фойдаланиб, вилоят ҳокимлиги маданият ишлари бошқармаси бошлиғи Маматқул Ражабовдан Наврўзга тайёргарлик хусусида сўрадик:

— Бу йилги байрамга катта ҳозирлик билан келдик, — деди у. — Ғузорда ўтказилган тадбир ҳам шу жумладандир. Дунёда она алласидек мазмунли оҳанг бўлмаса керак. Шу мақсадда «Алла» ижрочилари танловини ўтказишга аҳд қилдик. Ғузор, Қамаши, Китоб, Чироқчи, Қарши, Косон, Нишон, Бахористон, Яккабоғ районларидан келган ҳаваскорлар ижро этган аллалар ҳайъат аъзолари томонидан яхши баҳоланди.

«Алла» ижрочилари танловида биринчи ўрин Қамаши, иккинчи ўрин Китоб, учинчи ўрин Ғузор райони ҳаваскорларига насиб этди. Беллашувда якка «алла»чиларнинг ҳам чиқишлари баҳоланди. Чироқчидан келган Анора Абдиева биринчи, Қарши районидаги «Момогул» фольклор-этнографик дастаси қатнашчиси Момогул Аҳмедова иккинчи, Косондаги кекса Норчучук ая Сафарова учинчи ўринларни олишди. Беллашув тўпланганларда катта таассурот қолдирди.

Шавкат СУЛТОН,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

БЕПУЛ ХИЗМАТ КЎРСАТИЛАДИ

Жиззах ҳокимлигининг қарорига кўра, Наврўз куни вилоят шаҳарлари ва туман марказларидаги томошахоналарда меҳнаткашларга бепул хизмат кўрсатилади. Бу ҳақда вилоят маданият бошқармаси ва кинолаштириш идораларига кўрсатма берилди.

13 март куни байрам шарафига ўтказиладиган умумхалқ шанбалигида вилоят ҳудудида фаолият кўрсатаётган кичик ва қўшма корхоналар, хусусий фирмалар ҳамда деҳқон хўжаликлари ҳам фаол иштирок этади. Улар ишлаб топилган маблағни «Маҳалла» хайрия жамғармаси ҳисобига ўтказади.

И. ЖЎРАЕВ,
ЎзА мухбири.

ШОДОНМАН

Наврўз келиб, гул баҳор бўлганидан шодонман,
Дала яшнаб лолазор бўлганидан шодонман.
Уруш-жанжал, гиналар тўхтаб байрам кунида,
Ҳар бир кўнгил беғубор бўлганидан шодонман.
Тотли ҳалим, сумалак, кўк сомса—турли таом
Дастурхонларда тайёр бўлганидан шодонман.
Севишганлар кезишар сўлим соҳил, гулзорда,
Менинг ҳам ёнимда ёр бўлганидан шодонман.
Анча вақт унутилган Наврўз тантанасига
Букун катта эътибор бўлганидан шодонман.
Ўзбекистон давлати мустақил бўлиб, ўзда—
Барча ҳуқуқ, ихтиёр бўлганидан шодонман.
Ажойиб ўйин-кулги, ҳушчақчақлик авжида,
Тўра, элим бахтиёр бўлганидан шодонман.

Тўра ЖУМАН,
Улуғ Ватан уруши ногирони.

АДИРЛАРДА АНОРЗОР

Наманган вилоятининг Чуст туманида анор етиштирадиган янги хўжалик ташкил этилмоқда.

Ирригаторлар тоғ ёнбағирларидан 500 гектар ер ўзлаштиришмоқда. Адирлар текисланиб, ариқ очилмоқда. Янги ерларга кўчат ўтқазиш бошланди. Бу йилги баҳорда 50 гектар ерга анор кўчатлари ўтқазилади.

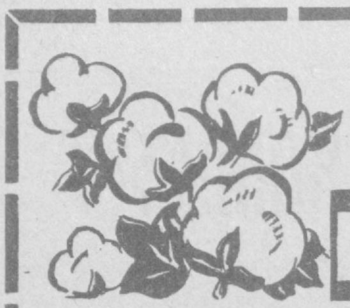

Мустақил Ўзбекистон бойлиги, шаъни, ифтихори

МЕҲНАТИ ДОСТОНГА ЛОЙИҚ

ДЕҲҚОНЧИЛИКНИНГ қадимий анъаналарига, ажойиб тупроқ ва иқлим шароитига эга бўлган Ўзбекистон учун қишлоқ хўжалиги, айниқса пахтачиликка асосий эътибор қаратилган соҳа бўлиб келди ва бундан буён ҳам шундайлигича қолади. Зеро, пахта азалдан ўзбек халқининг шон-шуҳрати, касби-кори бўлган. Тупроғимиз тенгсиз хазинага кон, ҳавомиз ҳароратбахш, осмонимиздаги қуёш саховатпеша эканки, уларнинг бебаҳо меваси —оқ олтинни етиштириб, ризқ-рўз топаяпмиз. Деҳқонларимиз ҳалол, виждонан меҳнатлари билан оппоқ чаноқларга ўзларининг бутун инсоний қалб ҳароратларини бағишлайдилар.

Чиндан ҳам бу меҳнат энг эзгу сўзларга лойиқ. Пахтанинг бир чаноғини кўз олдингизга келтиринг. Унинг салмоғи бор-йўғи тўрт-беш грамм. Кунига 80 килограмм ва ундан кўп ҳосилни териб олиш учун чевар йигирма минг марта ерга эгилиб туриши керак. Бундай заҳматга касбига фидойи инсондан бошқа киши бардош бериши қийин. Ёки чигитни пахтага айлантиргунча бўлган жараёнларни эсланг. Деҳқон йил-ўн икки ой, хоҳ қаҳратон қиш, жазирама иссиқ бўлсин, дала бошидан кетолмайди. У шу даврда 132 та меҳнат турини қойилмақом қилиб бажариши лозим. Бирортаси қўл учида қилинса кўзлаган ҳосилни олиши мушкул. Бунинг устига кутилмаганда рўй берадиган табиий офатни айтмайсизми. Уларни бартараф этиш учун қўшимча меҳнат кетади.

Республикамиз пахтакорлари ана шундай шарафли ва масъулиятли ишни муваффақиятли уддаламоқдалар. Уларнинг ҳар йилги меҳнати алоҳида бир достон. Биргина ўтган йили деҳқонларимиз не-не машаққатларни бошдан кечиришмади дейсиз. Оби-ҳаво ноқулайлиги, табиат инжиқлиги озмунча ташвиш келтирмади. 1 миллион 665 минг гектар пахта майдонининг 720 минг гектарига икки-уч қайта чигит қадалди. Бу гапни осонгина айтаяпмиз-у, аслида рақамлар замирида қанча-қанча бедор тунлару тинимсиз кунлар, юксак сабр-бардошу матонат мужассам. Ёзда ҳаво салқин келиб, ҳарорат етишмовчилиги ҳам қўшимча ташвишлар туғдирди. Аммо лафзи ҳалол, танти, нияти устивор пахтакорларимиз барча қийинчиликларни мардонавор енгдилар. Мустақил Ўзбекистоннинг юксак пахта хирмони 4 миллион 128 минг тоннани ташкил этди. Бухоролик, қашқадарёлик, наманганлик, андижонлик, фарғоналик, сурхондарёлик сўзида собит бободеҳқонлар белгиланган режаларни шараф билан адо этдилар. Қолган вилоятларнинг заршунослари ҳам улкан хирмонга муносиб ҳисса қўшишди.

Мустақиллик барчанинг зиммасига катта масъулият юклайди. Уни мустаҳкамлашда, иқтисодиётни юксалтиришда юртнинг буюк бойлиги бўлмиш пахтанинг ўрни алоҳида. Унинг сифатли, саноатбоп толаси дунё бозорида ҳамиша харидоргир. Шу боисдан бободеҳқон елкасидаги юк оғирроқдир. Пахтакорларимиз буни яхши билиб, чуқур ҳис этиб турибдилар. Улар жорий йилда 4 миллион 300 минг тонна оқ олтин етиштиришни кўзламоқдалар.

Республикамиз Президенти ва ҳукумати қишлоқ меҳнаткашлари, жумладан, пахтакорлар манфаатларини кўзлаб қатор хайрли тадбирларни амалга оширмоқда. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари харид баҳолари аниқ вазиятдан келиб чиқиб, ўз вақтида ошириб борилаяпти. Кейинги йилларда пахтанинг харид нархи 9 баравар оширилди Биргина ўтган йили у икки марта кўтарилди. Хўжаликларнинг мустақиллиги кенгайтирилмоқда. Белгиланган топшириқни бажарган тақдирда хўжаликлар учун пахтага давлат буюртмаси ҳажми 1991 йилда режанинг 95 фоизи, бултур эса 85 фоизи миқдорида белгиланди. Бошқача айтганда, пахта етиштирувчилар аввалги йили давлат буюртмаси ҳисобидан 5 фоиз маҳсулотни ва ортиқчасининг ҳаммасини, 1992 йилда эса 15 фоиз қисмини ва режадан зиёдини ўз хоҳишларига кўра эркин баҳоларда сотиш ҳуқуқига эга бўлдилар. Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида»ги қарорида эса пахта толасига давлат буюртмасини 80 фоизигача камайтириш кўзда тутилган.

Бугунги кезда бозор иқтисодиёти, нарх-наво ўзгариб турганлиги бошқалар қатори деҳқонларимизнинг ҳам муаммоларини кўпайтирмоқда. Мўлжалдаги ҳосилни етиштириш осон бўлмаслиги яхши аён. Ҳамма пахтакорнинг дарди, ташвиши бир хил. Шундай экан уни енгиллатишнинг, муаммоларни ечишнинг йўл-йўриқларини бамаслаҳат, баҳамжиҳат излаб топган маъқул. 15 март куни пойтахтимиз Тошкентда очиладиган қурултой қатнашчилари ана шу қутлуғ ниятларни дилга тукканлари шубҳасиз. Улар қилинган ишларга пухта якун ясаб, келгуси режаларни белгилаб оладилар. Анжуман муваффақиятли ўтишида, 1993 йил хирмони янада чўнг бўлишида уларга омад тилаймиз.

Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги пахтачиликка ихтисослашган бўлиб, иқтисодий жиҳатдан бақувват жамоалардан ҳисобланади. Режалар бу ерда ҳар доим уддаланиб келинади. Деҳқонлар баҳорни ёруғ юз билан кутиб олишмоқда. Айни пайтда 40 экиш агрегати мавсумга шай қилиб қўйилган. Шунингдек, уруғлик, бир йиллик минерал ўғит жамғарилди. Суғориш шоҳобчалари ҳам аллақачон тартибга келтирилган.

СУРАТДА: илғор механизаторлар Қамбар Турсунқулов ва Абдулҳай Исроилов.

А. МАЛЬЦЕВ олган сурат.

ПУДРАТ ҚЎЛ КЕЛДИ

Йигирма саккиз йилдан бери далада ишлаб келаяпман. Эл дастурхони тўкин бўлишига озми-кўпми ҳиссам қўшилаётганидан хурсандман. Деҳқоннинг сермашаққат, лекин ҳалол пешона тери юртни боқиб, кийинтирмоқда. Мен етакчилик қилаётган жамоа ҳам шу мақсад йўлида меҳнат қилаяпти.

Ўтган йилги натижалар чакки бўлмади. 74 гектар ернинг ҳар гектаридан 26 центнер ўрнига 30 центнердан пахта йиғиштириб олдик. Унинг асосий қисми биринчи навларга ўтди. Белгиланган топшириқни ошириб бажарганимиз ҳисобига манфаатдорлик юқори бўлди. Ҳар бир ишловчининг йиллик даромади 35—40 минг сўмни ташкил этди.

Хўжалигимиз маъмурияти бозор иқтисодиёти шароитида меҳнат аҳлини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишда катта тадбирларни амалга ошираяпти. Бултур жон бошига 25 килограммдан ғалла тарқатилди. Шунда баъзи оилалар 600—700 килограммгача дон олишди. Ўзимизда тегирмон бор. Берилган дон навбат билан тортилиб ун қилинаяпти. Шунингдек, бригадамизнинг ёрдамчи хўжалигидаги 2 гектар ерга сабзавот ва полиз экиб, ҳосилини аъзоларимизга арзон нархларда сотдик.

Бригадамизда ҳам, хўжалигимизда ҳам бўлғуси ҳосилга пухта замин яратилаяпти. Қиш бўйи барча тадбирларни маромида бажардик. Айни кезларда кўкламги юмушлар қизитилмоқда. Вилоят ҳокимлигининг мурожаатига жавобан 20 сотих ерга шафтоли кўчатлари ўтқаздик. Янги боғни «Наврўз» деб атадик. У келажакда ишчиларимиз мириқиб ҳордиқ чиқарадиган сўлим маскан бўлишига шубҳа йўқ.

Республикамиз пахтакорларининг қурултойи жорий йилда қилинадиган ишларни, режаларни белгилаб беради. Унда ўтган йилги натижалар таҳлил этилади. Илғорлар тажрибаси ўрганилади. Шу билан бирга бозор иқтисодиёти, қимматчилик шароитида етакчи тармоқда тўпланиб қолган долзарб муаммолар муҳокама қилинади.

Аҳил жамоамиз экиш мавсумига ҳамма нарсани шайлаб қўйди. Механизаторлар Бахтиёр Толибшоев ва Муродилла Ниёзов тракторларини аллақачон таъмирдан чиқаришган. Ишни жамоа пудрати асосида йўлга қўйганимиз қўл келмоқда. Ҳар бир киши ўз вазифасини сидқидилдан бажараяпти. Бу йилги мақсадимиз гектаридан камида 35 центнердан чўл дурдонаси йиғиштириб олиш. Шунингдек, хўжалигимиз бўйича 5 минг тонна пахта тайёрлаш кўзланаяпти. Бу режаларни бажариш учун бор куч ва тажрибамизни ишга соламиз.

Назокат СЕВАРОВА,
Қарши районидаги Чўли ота номли давлат хўжалигининг бригадири.

ЕЧИМИНИ КУТАЁТГАН МУАММО

КЕЙИНГИ йилларда республика раҳбарияти пахтакорлар манфаатини кўзловчи хайрли тадбирларни амалга ошираяпти. Хўжаликларга етиштирилаётган маҳсулотларнинг бир қисмини ихтиёрий равишда эркин баҳоларда сотиш ҳуқуқи берилдики, бу иқтисодиётни, моддий манфаатдорликни мустаҳкамлаяпти. 1991 йилда пахта етиштирувчилар (давлат буюртмаси бажарилган тақдирда) буюртманинг 5 фоизини ва белгиланганидан ортиқча маҳсулотнинг ҳаммасини мустақил равишда сотдилар. Ўтган йили бу кўрсаткич 15 фоизга етказилди, яъни режани бажарган хўжаликлар учун давлат буюртмаси пахта тайёрлаш ҳажмининг 85 фоизи миқдорида белгиланди. Қолган қисми ва ортиқчаси хўжаликлар ихтиёрида қолдирилди. Улар бундан катта миқдорда даромад олмоқдалар.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида»ги қарорида хўжаликларни пахта етиштиришни кўпайтиришга рағбатлантиришни кучайтириш ва маҳсулотни сотишда уларнинг мустақиллигини кенгайтириш мақсадида давлат буюртмаси ҳажмини мўлжалдаги режанинг 80 фоизи миқдорида белгилаш кўзда тутилган. Буюртмага қўшимча равишда тайёрланган пахта толаси (белгиланган топшириқнинг 20 фоизи ва ортиқчасининг ҳаммаси) хўжаликлар томонидан мустақил ҳолда эркин бозор нархларида сотилади. Бу тадбир хўжаликлар манфаатини янада оширади.

Хўш, бундан деҳқон қай даражада манфаатдор? Тўғри, хўжалик хазинасига тушган пулдан улар ҳам ўз улушларини оладилар. Лекин бу ҳуқуқдан фақат белгиланган топшириқни бажарганлар фойдалана оладилар. Пировард натижада у республика бўйича пахта тайёрлаш ҳажмлари ва чет шериклар билан шартномалар бажарилишини, республика бюджетига керакли маблағ тушишини таъминлайди. Аммо бир масала оқилона ечим кутмоқда. Бултур об-ҳаво қийинчиликлари ва бошқа сабаблар билан талай хўжаликлар, районлар, вилоятлар режани бажара олмадилар. Табиийки, улар учун юқоридаги ҳуқуқдан фойдаланиш имконияти йўқ. Аммо ўша бажармаган хўжаликда бригада ёки бўлимларнинг ярмидан зиёди топшириқни уддалаган. Йил якунида бу жамоалар кўпроқ қўшимча ҳақ ва мукофот оладилар. Бироқ ҳукумат қарори бевосита режани адо этган энг қуйи бўғин жамоаларига ҳам тегишли бўлганда илғорларнинг моддий манфаатдорликлари бир неча баравар кўпаярди.

А. ҚУДРАТОВ,
Мирзачўл районидаги «Янгидала» давлат хўжалиги бригадири.

Бағдод районидаги Э. Усмонхўжаев номли жамоа хўжалиги деҳқонлари республика пахтакорларининг Кенгашини меҳнатда муносиб ютуқлар билан кутиб олмоқдалар. Айни пайтда барча техника, уруғлик экишга шай қилиб қўйилди. Ҳозир жамоада ерларга яхоб суви бериш қизғин давом этмоқда. Бу муҳим тадбир мўл ҳосил гаровидир.

СУРАТДА: сувчи Абдураҳим Йўлдошев.

Ҳ. МЕЛИБОЕВ олган сурат.

ДЕҲҚОН ЭРКИ

Деҳқончиликнинг етакчи тармоғи — пахтачилик сердаромад соҳага айланиб бормоқда. Одамларнинг манфаатдорлиги ҳам ошяпти. Қишлоқ хўжалигига, хусусан пахтачиликка ҳукуматимиз алоҳида эътибор бераётганлигидан миннатдормиз. Бу борада Президент фармонлари пахтакорга мададдир. Вазирлар Маҳкамасининг шу йил бошида қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги»ги қарори тармоқда туб бурилиш ясашга имкон беради деб умид қиламиз. Унда аҳвол чуқур таҳлил қилиниб, иш юритишнинг мақбул шаклларига ўтиш тўғрисида йўл-йўриқлар берилган.

Пахта юртимизнинг асосий бойлиги. Даромаднинг кўпи ҳам шу тармоқдан олинади. Кейинги йилларда хом ашёни тайёрлашни камайтирмаган ҳолда экин майдонини қисқартириш тамомили изчил давом эттирилмоқда. Пахта яккаҳокимлиги пайтида экин майдонларини қисқартириш тўғрисида гап очишнинг ўзи деярли жиноят ҳисобланарди. Шукрки, юртимиз мустақилликка эришгач, ўзимиз эркин иш юритадиган бўлдик.

Бултур об-ҳавонинг мураккаб келганига қарамасдан барча тармоқларда давлат режаларини бажардик. Бу албатта азамат деҳқонларимизнинг йил бўйи фидокорона меҳнат қилганлигидан далолат беради. Йил якунига кўра, олинган даромадимиз ҳам катта бўлди.

Тармоқда қатор муаммолар тўпланиб қолган. Бозор иқтисодиёти туфайли улар янада кўпаймоқда. Шу боис уларни зудлик билан ҳал қилиш зарур. Айниқса техника ва минерал ўғитлар нархи ниҳоятда ошиб кетди. Бу борада давлат буюртмасига кўра маҳсулот етиштираётган хўжаликларга имтиёзлар берилиши зарур. Сифатли, эртапишар уруғ тайёрлаш ҳам муаммо бўлиб қолмоқда.

Ҳозир дала ишларини бошлаб юборганмиз. Деҳқонларимиз баҳорнинг илиқ кунидан фойдаланиб, ишни тобора қизитмоқдалар. Пахтакорларнинг бу йилги кенгашидан умидимиз катта. Унда етилган муаммоларга ечим топилишига ишончимиз комил.

Мадатбой НУРУМБЕТОВ,
Беруний районидаги Беруний номли давлат хўжалиги директори.

СУВЧИГА МАДАД

Сувчи меҳнатининг машаққатини этик билан йил ўн икки ой сув кечган киши билади. Жиззах вилояти илмий-техника жамияти заҳматли касб эгаларининг меҳнатини енгиллатиш борасида ҳам изланишяпти. Яқинда пластмассадан қилинган енгил, ихчам тўсиқ яратилди. Илгари ариққа тупроқ ташлаб, сув дамланарди. Унга ортиқча меҳнат, ишчи кучи зарур эди. Янги тўсиқни сувчи хоҳлаган жойда ариқнинг ўртасига қўйиб кетиши мумкин. Бу айниқса, қиш фаслида шўр ювишда қўл келади. Янгилик мироб-сувчиларни ортиқча ташвиш, меҳнатдан халос этади. Шунингдек, сув бекорга сарф бўлмайди.

Т. СОЙНАЗАРОВ.

ҚАЙ БИРИ АФЗАЛ?

ҲОЗИРГИ пайтда пахтачиликда ҳам талай муаммолар ўз ечимини кутмоқда. Кейинги йилларда рўй берган ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ўзгаришлар етакчи тармоқда туб ўзгаришларни тақозо этаяпти. Қишлоқ хўжалигида аҳволни яхшилаш учун давлат буюртмаси бажарилгандан кейин қолган барча маҳсулот ва буюртманинг маълум қисми хўжаликлар ихтиёри билан эркин сотилмоқда. Бу пахта толасига ҳам тегишли. Эндиликда ялпи хом ашё миқдори билан биргаликда тола чиқимига ҳам эътибор кучайди. Шу ўринда бир чигаллик пайдо бўлмоқда. Режалаштириш ялпи ҳосил ҳисобидан белгиланмоқда, савдо-сотиқ эса тола бўйича амалга оширилаяпти.

Хўш, қай бирини танлаш керак! Хом ашёними ёки тола чиқишинимиl Бу масалада деҳқонларимиз ҳам, олимларимиз ҳам турли фикр билдиришаяпти. Айримларнинг таклифига кўра давлат буюртмаси фақат тола миқдори бўйича берилса хўжаликлар тола чиқими юқори навларни етиштиришдан манфаатдор бўладилар. Масаланинг моддий томонини ўйлайдиган бўлсак, бу гапда жон бор. Маҳсулотнинг сотиладиган ҳолати эътиборда бўлиши лозим. Бундан ташқари республика бўйича тола чиқишини лоақал бир фоиз оширганда ҳам катта фойда олинади, анча-мунча майдон пахтадан бўшайди. Бу ерларга бошқа турдаги экинларни экиб, озиқ-овқат етиштириш, чорва емиши тайёрлаш мумкин.

Юлдуз, АН-415 каби навлар ҳозирги пайтда талай майдонларга қадалаётган Қирғиз-3, С-9070 навларига нисбатан 6—8 фоиз кўп тола бераяпти. Агар бу сертола навлар асосий пахтазорларни эгалласа, давлат хазинасига катта миқдорда қўшимча маблағ тушади. Маҳсулотимиз дунё бозорига чиқиши ва ўз харидорини топиши тезлашади.

Айни вақтда ялпи хом ашё ҳисобидан давлат буюртмаси берилишини ёқловчилар ҳам бор. Уларнинг фикрича тола пахтанинг қимматли маҳсулотларидан бири, холос. Уни кўпайтириш бошқалари ҳисобига бўлади. Ҳолбуки, бугунги кунда нафақат тола, балки чигитдан олинадиган ёғ, чорва озуқаси ҳам ниҳоятда зарур. Шунинг учун умумий миқдорни кўпайтириш лозим.

Бизнингча эса, тола чиқими ва сифатини ҳам, ялпи салмоқни ҳам оширган маъқул. Ёки маълум бир ҳудудда тола ҳисоб-китобини ҳар томонлама синаб кўргач, унинг натижасига қараб хулоса чиқарган маъқул.

Э. ИСМОИЛОВ.

ЗАМИН БИЛАН СИРДОШ БЎЛ

ЕР билан сирлашиб, ишлаб келаётганимга 40 йилдан ошди. Бу давр ҳаёт дарси бўлди десам янглишмайман. Чунки унинг аччиқ-чучугини, меҳнатнинг ҳалол ва ширин нонини тотиб, турмуш сир-асрорларини ўргандим. Замин билан сирдош бўлганимдан беҳад қувонаман. Зеро, ҳаммамизни шу тупроқ едириб-кийинтиради.

Хўжалигимиз аъзолари ер саховатини ошириш, мўл-кўл маҳсулотлар етиштириш, халқимиз ризқига-ризқ қўшиш йўлида тер тўкиб келмоқдалар. Мисол учун ўтган йилни олайлик. 514 гектар ерда ғўза, 168 гектар майдонда ғалла, 18 гектарда сабзавот ва бошқа турдаги экинларни ўстирдик. Кўклам инжиқ, серёғин келганлиги барчага аён. Ҳатто бизда саратонда ҳам ёмғир ва дўл ёғди. Булар ўсимлик ривожини кечиктирди, бузиб экилган экинлардаги кечикишни оширди. К. Фаттоев, У. Дадажонов, А. Турсунов, Т. Меҳмонов, М. Усмонова бошлиқ бригадаларда айниқса ғўза ривожи серташвиш кечди.

Лекин деҳқон ҳеч қачон ғойибдан эҳсон кутган эмас. Табиий офат оқибатларини бартараф этиш, кўзланган ҳосилни етиштириш учун бор куч ва имкониятни ишга солдик. Оби-ҳаво инжиқликлари ҳам, маҳаллий тупроқ шароити қийинчиликлари ҳам ортда қолди. Бир тан, бир жон бўлиб қилинган меҳнат ўз самарасини берди. А. Абдураҳмонов бошлиқ бригада 59 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан ошириб хирмон кўтарди. Бунда И. Исмоилов, Б. Наслиев, Д. Мамадалиев, М. Раҳмонов каби тажрибали деҳқонлар бригадирга суянч, жамоага устун бўлдилар. Улар белгиланганидан 32 тонна зиёд хом ашё тайёрлашди. Бошқа жамоаларда ҳам натижа ёмон бўлмади. М. Ҳусанов, М. Парпиев, М. Усмонова бригадалари ҳосилдорликни 38—40 центнерга етказдилар. Хўжалик бўйича эса 1880 тонна оқ олтин, жумладан 1591 тонна қимматбаҳо ингичка толали хом ашё етиштирилди.

Ўтган йили иқтисодий кўрсаткичлар ҳам чакки бўлмади. 62 миллион сўм ўрнига 87 миллион сўм даромад қилинди. Шундан 55 миллион сўми пахтачиликдан келди. Соф фойда эса 21,4 миллион сўмдан зиёдроқни ташкил этди. Иш ҳақига 36,1 миллион сўм сарфланди. 1991—1992 йилларда белгиланган топшириқни бажарганимиз ҳисобига давлат буюртмаси ҳажмининг тегишли қисми ва қўшимча тайёрланган маҳсулотнинг ҳаммаси ўз ихтиёримизда қолди. Икки йиллик шундай пахтадан 116 тоннага яқин тола олинди. Уни эркин нархларда сотаяпмиз. Бундан тахминан 90 миллион сўм даромад қилишни кўзлаяпмиз.

Хўжалигимиз 60-йилларнинг охирларидан бошлаб ипак пахта етиштирмоқда. Бу навнинг агротехникасини, хусусиятларини пухта ўзлаштириб олдик. Анча вақт С-6037 навини экиб келдик. Бултур «Сурхон-5» нави ҳам қадалди. У ҳосилга тез кирувчи нав экан. Қўл теримига қулай, тезпишар. Жорий йилда асосий майдонларга уни жойлаштирмоқчимиз. Қолганига С-6530 нави экилади. Жами 50 тоннадан зиёд сифатли уруғ жамғариб қўйдик.

Бозор иқтисодиёти, қимматчилик барчадан тадбиркорлик кўрсатиб ишлашни талаб этаяпти. Техника воситалари, эҳтиёт қисмлар, ёнилғи, минерал ўғит ва ҳоказолар нархи кескин кўтарилиб кетди. Шу боисдан ички имкониятни излаяпмиз. Бир неча йилдан бери ўнта от-аравадан фойдаланилмоқда. Агар битта МТЗ-80 транспорт тракторини ишлатишга бир ойда 57720 сўм сарфланса, унинг юмуши от-арава билан бажарилганда атиги 6382 сўмга тушади.

Кўклам келиб дала ишлари авжига чиқаяпти. Унинг ҳар дами ҳисобли. Ҳадемай экиш-тикиш бошланади. Биз 888 гектар ерда деҳқончилик қилаяпмиз. 1630 тонна пахта, 724 тонна дон, 217 тонна сабзавот, 30 тонна полиз, 60 тонна картошка, 270 тонна мева, 450 тонна узум ва бошқа маҳсулотлар етиштириш мўлжалланган. Мўл ҳосилга пухта пойдеворни бултур кеч куздан бошлагандик. Экин майдонлари вақтида, сифатли шудгорлаб қўйилган. Қиш ойларида дала юмушлари бўшаштирилмади. Айниқса, маҳаллий ўғит жамғаришга алоҳида эътибор берилди. Махсус отряд 20 минг тонна гўнг тўплашга, 10 минг тонна компост тайёрлаб беришга бел боғлаган. Ариқ-зовурларни тозалаш авжида. Ҳозиргача 18 минг кубометр тупроқ ишлари бажарилди. Айни кезларда далаларни экишга тайёрлаш қизғин бораяпти. Баъзи экинларни экишни бошлаб юбордик.

Республика пахтакорларининг қурултойи жорий йил режаларини маслаҳатлашиб оладиган масъулияти йиғиндир. Унда биз, деҳқонларни қийнаётган муаммолар, уларни ҳал қилиш йўллари муҳокама қилинади. Республикамиз раҳбарияти қишлоқ аҳли манфаатларини кўзлаб хайрли тадбирларни изчил амалга ошираётган экан, бунга жавобан бутун куч ва ғайратимиз, тажриба ва маҳоратимизни ишга солиб меҳнат ютуқларини кўпайтираверамиз.

Саидобид ДАРВИШЕВ,
Чортоқ районидаги «Москва» жамоа хўжалигининг бош агрономи.

Бош муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткич — 64.602. Тир. 3 1 2 6 0. Буюртма Г—117.
Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 00.15. 1 2 3 4 5 6